

6

Láthatár

Érvek a fiatalok hazatérése mellett

7

Tanterem

Élményakadémia, élménypedagógia és ami utána következik – Florina Cotoară írása

11

Vakáció

„A Yuppi Tábor olyan, mint egy álom”

Ifjúsgági Karaván
Beszterce-Naszód megyében

17

Láthatár

„Színházi előszoba a paraván előtt – Baricz Tamás Imola

19

Tanterem

Alternatív elemek alkalmazása előkészítő osztályban – Pap Edina írása

23

Hivatalos

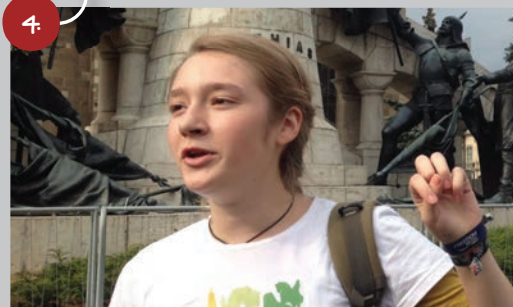
2

Lélekjelenlét

„A jó pedagógus megőrzi a kreatív gyermeki énjét” – Birta-Székely Noémi beszélgetése Kádár Annamária pszichológussal

4

Iskola és kultúra

Padlástúra, Haeres-rap: diák-idegenvezetés Kolozsváron – Kerekes Edit írása

8

Portré

„Szabad-e lilára festeni az eget?” – Kiss Judit beszélgetése Búzási Andrea nagyváradi művészetpedagógussal

12

Fotóriport

Időutazás a középkorba – gyerekprogramok a Kolozsvári Magyar Napokon – Tóth Orsolya képriportja

14

Portré

Értékmentés a szórványban – Ozsváth Judit beszélgetése Kallós Zoltán Kossuth-díjas néprajzkutatóval

21

Magánterület

Az ébenre pácolt polc – Magyarai Tivadar írása

1.

Gondok és eredmények: így kezdődött az új tanév

2015
8–9.
SZÁM

NK MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ 2015. AUGUSZTUS–SZEPTEMBER • 8–9. SZÁM

Fotó • Tóth Orsolya

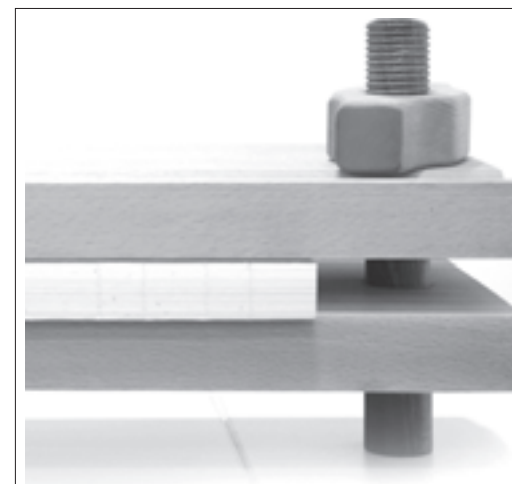
ISSN 2065-9725

- Tanárszemmel
- Diákszemmel
- Szülői szemmel
- Lélekjelenlét
- Tanterem
- Láthatár
- Óvoda
- Fotóriport
- Hivatalos
- Vakáció
- Iskola és kultúra
- Pályáz(z)atok
- Magánterület
- Térkép

**Rendelje meg a
Magyar Közoktatást
a 2015–2016-os tanévre**

**erdélyi magyar
könyvek egy térben**

**I D E A
K Ö N Y V T É R**

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

Kedves pedagógusok, jövődöbéli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatást* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**
- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mail címre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk: *A Magyar Közoktatás szerkesztősége*

www.communitas.ro

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://www.communitas.ro/interaktiv/kozoktatas/webcimén>.

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia • Felelős kiadó: Lakatos András
Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Gondok és eredmények: így kezdődött az új tanév

Bár az elmúlt évtizedben ért el eredményeket is a hazai oktatás, a legnagyobb gondot az jelenti, hogy hiányzik a rendszerből a következettség és a kiszámíthatóság – jelentette ki Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke a kolozsvári Farkas utcai templomban a magyar iskolák országos tanévnyitó ünnepségen. Emlékeztetett, csatát kell vívni a létszám alatti magyar osztályok elindulásáért, minden szórványiskoláért meg kell küzdeni. Ugyanakkor azt is elmondta: idén sikeresebben vették az akadályt a magyar diákok az érettségien, ez pedig azt jelzi, hogy igenis versenyképes a magyar nyelvű oktatás. Kelemen Hunor szerint jövőre legalább 5-6 magyar iskolának kellene bekerülnie az ország 100 legjobb iskolája közé. A felszólaló előljárók, oktatási szakértők a pedagógustársadalom gondjai mellett kitértek a pozitívként elkönnyelhető eredményekre is. Az esemény áhítattal kezdődött, amelyet Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke tartott. Mint mondta, tisztában van azzal, hogy a pedagógusokon olykor úrrá lesz a reményvesztettség, de ezzel együtt érdemes kitartani, hiszen az egyházi iskolák példája mutatja, hogy minden újjá tud épülni. Burus-Siklódi Botond, az RMPSZ elnöke köszöntőbeszédében arról értekezett, hogy a tanügyben végbement változások nem abba az irányba haladtak, amerre kellett volna. Hangsúlyozta: a rengeteg gond, probléma mellett több pozitív folyamat is elindult tavaly, többek közt a szakképzés terén, sok szakoktatást nyújtó intézmény indulhatott el, bővült a képzések kínálata is. Király András, a romániai oktatásügyi szakértő kisebbségi oktatásért felelős államtitkára elmondta: országszerte összesen 163 ezer magyar óvodás, diák kezd el az új tanévet, ez a létszám az utóbbi években állandósult.

Létkérdés az oktatás

Az oktatás következetességének a szükségességéről beszélt Kelemen Hunor a Bihar megyei Margittán, a Horváth János Gimnázium tanévnyitóján. „Ez

nemcsak tervezhetőséget jelent, hanem biztonságot is ad, kiszámíthatóvá teszi az iskolát tanárnak, szülőnek és diáknak” – mondta Kelemen Hunor. Az RMDSZ elnöke azt is kifejtette, az oktatás nem csupán fontos, hanem létkérdés a szövetség számára. „Aki biztos jövőt szeretne a társadalomnak, az országnak és a közösségnek, annak az oktatás ügyénél nincs fontosabb” – jelentette ki. Megjegyezte, ezért is kezde-

„Az RMDSZ elnöke azt is kifejtette, az oktatás nem csupán fontos, hanem létkérdés a szövetség számára. »Aki biztos jövőt szeretne a társadalomnak, az országnak és a közösségnek, annak számára az oktatás ügyénél nincs fontosabb« – jelentette ki Kelemen Hunor. Megjegyezte, ezért is kezdeményezte egy pártközi megállapodás megkötését.”

ményezte egy pártközi megállapodás megkötését arról, hogy évről évre a nemzeti össztermék több mint hat százalékát fordítják oktatásra. Hozzátette, az alapelvek rögzítése biztosíthatná, hogy nem változtat irányt ciklikusan a romániai oktatáspolitikát, és nem kelt folyamatosan bizonytalanságot a pedagógusok, a szülők és a gyermekek életében. Kelemen Hunor arra is emlékeztetett, hogy Romániában nem mindenütt alkalmazzák az oktatási törvény kisebbségi vonatkozású előírásait. Példaként a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemet (MOGYE) említette, amelyen a tanintézet román vezetése az egyetemi autonómiára hi-

vatkozva nem biztosítja a magyar tagozat önállóságát, és a magyar nyelvű oktatás elsorvasztását eredményező intézkedéseket hoz. A négy évvel ezelőtt létesített margittai Horváth János Gimnázium tanévnyitó ünnepségén az iskola új épületét is felavatták, melyben a felső tagozatos diákok tantermeit alakították ki.

Szórványkollégiumot avattak Magyarlapádon

A Kükküllő menti falvakban élő magyar gyermekek számára a Nagyenyed közelében levő Magyarlapádon avattak szórványkollégiumot. Ezzel sikerül megtartani a helyi magyar iskolát, mert a Fehér megyei Lapádon bár több mint ezer magyar lakos él, egyre kevesebb a gyermek, így azonban sikerül magyar oktatást biztosítani a közeli vegyes falvakban élő gyermekek számára is. A létesítményhez a református egyház adta az épületet, amit át kellett alakítani, fel kellett újítani, a támogatás nagy része az anyaországból érkezett. Az ünnepi tanévkezdő istentiszteletet Gudor Kund Botond esperes tartotta, és az avatáson a szalagot ő vágta el együtt Zákonyi Botonddal, Magyarország bukaresti nagykövetével. Magyarai Tivadar, az RMDSZ oktatásügyi alelnöke köszöntőjében emlékeztetett arra, hogy a létesítmény sokak kishitúsége, kételkedése ellenére a helyiek összefogása és kitartása nyomán jöhetett létre, és különösen fontos állomása a szórványkollégiumi rendszernek. Lőrincz Helga, a tanfelügyelőség és a megyei RMDSZ részéről pedagógusként megköszönte, hogy gondoskodnak ezután a távolabbról érkező gyerekekről is. Sipos Ferenc, a kollégiumot létrehozó és működtető Ethnika Kulturális Alapítvány elnöke az elmondta, 15 olyan gyermeknek biztosítanak kollégiumi ellátást, akik számára a településeiken nem volt adott a magyar nyelven tanulás lehetősége. A 1-6. osztályos gyermekek számára ingyenesen biztosítják a szállást, étkezést, pedagógusi felügyeletet és a délutáni programokat a hétköznapiakon.

Hírösszefoglaló

Beszélgetés Kádár Annamária pszichológussal

„A jó pedagógus megőrzi a kreatív gyermeki énjét”

– Tanítónak készültél, majd pszichológusi végzettséget szereztél, most egyetemi tanár vagy. Hogyan hatottak rád, formáltak ezek a pályaválasztási szakaszok?

– A tanítóképzőben csodálkoztam rá először a gyermeki lélek szépségére, törékenységére. Arra, hogy a gyermek nem kicsinyített, tökéletlen, félig kész felnőtt, hanem életkorának megfelelően egy teljes és egész lény, akinek világlátása, gondolkodása és ítéletalkotása sajátos, és nem mérhető felnőtt mércével. Ahogy Claparède mondta: egy ebihal sem egy elégtelenül működő béka, hanem elégséges önmagának, s

működése éppoly tökéletes, akár a békaé. Iskolapszichológusként értettem meg igazán, hogy a gyermek tünetei mögött mindig ott rejtőzik az ő egész meséje – nemcsak az, ami eddig történt vele, hanem a szeretetvágya, elfogadás iránti igénye, álmai, kívánságai és sérelmei, szorongásai, félelmei is. Minden gyermek nemcsak adottságaiban egyedi, hanem abban a különleges módon is, ahogyan szemléli és értelmezi a világot. Ha türelmesen kívártam, hogy szavaiból, gesztusaiból, tonalitásából kibontakozzon ez a történet, akkor lassan megnyílt, és együtt írhattuk át az életmeséjét úgy, hogy az a továbbiakban támogassa, ne pedig akadályozza őt. A gyermek viselkedéskérdésproblémája mindig csak a jéghegy csúcsa, és ha szűk látókörű nevelőként, pedagógusként csak ezt próbálom értelmezni, nem találom meg a valódi megoldást. Ha azonban nemcsak ‘megjavítani’ szeretném a gyermeket, hanem kíváncsi vagyok arra, hogy mitől olyan, amilyen – vagyis a történetére, a meséjére –, akkor ez Ariadné aranyfonalaként segít megtalálni a feléje vezető utat. A lelkében szunnyadó gebéből táltos paripát varázsolhatok, csupán ‘paraszat’ kell adnom neki.

– A mese nagy szerepet játszik az életedben, hiszen népszerűvé vált Mesepszichológia köteteid is erről árulkodnak. Miért fontos a mese?

– A mese képekre és szimbólumokra fordítja le a világ jelenségeit, ezáltal lehetővé teszi a tudattalan feszültségek levezetését. A gyermek a belső képek teremtése által lehetőséget kap a mese cselékmenyén keresztül a szorongások feldolgozására, ez a képessége felnőttként is segíteni fogja a problémák feloldásában. A mesét hallgató gyerekben kialakuló belső képeknek hatalmas jelentőségük van, mivel ez az érzelmi tudás, a mesékben kódolt információk, szimbólumok elraktározódnak a jobb agyféltekében és később is hozzáférhetővé válnak, mint a legmélyebb

életbölcsességek. Ez a tudás erőforrásként jelenik meg a krízis- és problémahelyzetben is. Hogyha el merem képzelni azt, ahova el szeretnék jutni akár fizikai, akár lelki értelemben, az már fél siker, mert csupán az valósulhat meg kívül, amit belül is képes voltam megteremteni. A mese az ösbizalom élményét erősíti meg, azt, hogy jó a világ, jó volt ide megszületni. Ezzel az alapérzéssel sokkal könnyebb elviselni a nehézségeket, kudarcokat, tragédiákat, és könnyebb derűsnek, vidámnak lenni. Úgy gondolom, hogy az a szülő, pedagógus, aki a mese varázsával, csodájával ajándékozza meg a gyermeket, aki lélekben ő maga is egy kicsit megőrzi gyermeki világlátását, mágikus gondolkodásának maradványait, sokkal könnyebben boldogul problémahelyzetekben, dolgozza fel a veszteségeket, kudarcokat. Ez pedig az érzelmi intelligencia területéhez tartozik, és az én véleményem szerint a mese elsősorban ezt fejleszt.

– Pedagógusként pedagógusoknak mit javasolnál, hogyan használják a mesét munkájuk során?

– Fontos, hogy egy pedagógus tudja, hogy a népmesék hol volt, hol nem volt világa rokonítható a lelkünk legmélyén élő valósággal. A mese a főhős fejlődési folyamatát követi végig, egy valóságos metamorfózisnak lehetünk tanúi, ahol a megpróbáltatások, küzdelmek, fordulatok hatására a hős teljesen megváltozik, kicserélődik, újjászületik. A mese nem racionális úton készít fel a felnőtt létére, hanem mágikus, irracionális módon. Emiatt nem szabad magyarázni, lecsupaszítani a mesét, mert elillan a varázslat. A mese a bennünk levő erőforrások aktivizálására fókuszál, abból kiindulva, hogy minden megoldás, minden kérdésünkre a válasz már a lelkünkben van. Nem szabad a meséből kilúgozni a konfliktust, megszelídíteni a gonoszt. Egy mesétől nem a problémamentes élet ígérését kapjuk, hanem annak reményét, hogy még a legkisebbek, legesedőbbek is boldogulnak, ha adottságaikat

Kádár Annamária Marosvásárhelyen született. Tanítóképzőben érettségizett, majd 1999-ben a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Karán szerezte pszichológusi oklevelét. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karán, a Kognitív Fejlődés programon végezte doktori tanulmányait, amivel párhuzamosan a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte meg munka- és szervezetpszichológusi szakképesítését. Családterápia, valamint relaxáció és szimbólumterápia irányzatokban képződött tovább. Dolgozott iskolapszichológusként, valamint egyetemi adjunktusként a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen. Jelenleg a Babeş-Bolyai Tudományegyetem marosvásárhelyi kirendeltségén tanít, az óvoda és elemi oktatás pedagógiája szakon. Kutatási és érdeklődési területei: érzelmi intelligencia, flow-élmény, csoportokkal való munka módszertana, asszertivitás, személyiségfejlesztés, önismeret, narratívumok tartalomelemzése, fogalmazási képesség fejlődése és fejlesztése, olvasóvá nevelés, a mese gyógyító ereje, pedagógusi hivatás-személyiség alakítása, valamint a játék szerepe a gyermek személyiségfejlődésében.

és lehetőségeiket mozgósítják, ha nem hátrálnak meg az akadályok, megpróbáltatások elől. Amit ki szoktam hangsúlyozni, hogy lehetőleg élő szóval mondja a pedagógus a mesét és ne egy székről vagy emelvényről meséljen, hanem üljön le a gyermek mellé, teremtsen meg egy rítussal, szertartással a mese befogadásához szükséges hangulatot, léptese be a gyermeket és önmagát is a mese-térbe.

– *Hogyan definiálnád a hatékony pedagógust?*

– Egy jó pedagógusnak megvan a spontán, kreatív, belső gyermeki énje, ahogy Jung nevezi a „csodagyermek”, aki örömmel, lelkesedéssel fedezi fel a világot, aki felhőtlenül tud játszani, aki bátor és kezdeményező. Mert akit az istenek szeretnek, örökre meghagyják gyerekeknek, mondja Heltai Jenő. Amikor azt mondjuk, hogy „ne légy már ilyen gyerekes”, valójában kritikát fogalmazunk meg, és felelőtlenességgel, irracionális gondolkodással „vádolunk” valakit. Én ehelyett inkább arra biztatnék minden pedagógust: merjünk gyerekes lenni! Felnőttként is jogunk van tökéletlennek és tudatlannak lenni egyes kérdésekben, nem kell kötelező módon megfelelnünk minden helyzetben. Merjük megélni a gyermekélet szabadságát, örömet, spontaneitását, szabadon, önfeledten, céltalanul játszani és hinni a varázslatban. Így válhat a tanulás örömtelivé, így válhat hiteles mintává a pedagógus a gyermekek szemében.

– *Milyennek látod az erdélyi pedagógusok hozzáállását a meséhez, kiaknázzák-e azokat az értékeket, amelyeket a mese műfaja magában rejt? Milyen az erdélyi pedagógusok mesekultúrája?*

– Nagyon sok jó példát láttam az utóbbi időben arra, hogy a pedagógusok milyen kreatívan használják a mesét a munkájuk során. Előadásaimon azt tapasztalom, hogy nagyon sok pedagógus kérdez, információt kér azzal kapcsolatban, amiben tájékozatlan vagy bizonytalan. Sokszor kérnek tőlem mese- és könyvajánlót egy-egy probléma kapcsán, mint testvérféltékenység, félelmek-szorongások és gyász-vesztésgélmények kezelése. Ezt az attitűdöt nagyon fontosnak tartom, hogyha valaki pedagógusként nyitott arra, hogy tanuljon, fejlődjön.

– *Sokszor hangsúlyozod, hogy a meséknek milyen sok pozitív hatása van a*

gyermekek fejlődésére. Ha egy gyerek félelme és magába forduló, ennek lehet az is az oka, hogy nem olvastak neki meséket?

– Az a gyermek, aki meséken nő fel egy pluszerőforrással rendelkezik a félelmeivel való megküzdésben. A mesében a gyermek félelmei, a szorongásai szimbolikus formában öltönek testet, amelyek segítenek ezek megszelídítésében. Amikor a gyermek újra és újra ugyanazt a mesét szeretné hallani, akkor is a félelmeivel, szorongásaival dolgozik. Minél többször hallja a mesét, annál biztosabban mozog a mese cselekményében, és mélyebben át tudja élni annak minden aspektusát. Mélyebben dolgozza fel azokat a képeket amiket elé tárunk, jobban oldódnak a feszültségei, szorongásai. Minél többször ismételtük a mesét, annál nagyobb annak énerősítő hatása. Amikor mesélünk a gyermeknek, a gyermek a belső képalkotás során azokból az érzésekből alkot illusztrációt, amelyeket mi közvetítünk számára. Sok szülő fél olyan meséket mesélni, amelyben erőszakos motívumok vannak. Ezeket csak felnőttként látjuk ennyire brutálisnak, a gyermek ezekből annyit képz el, amennyire szüksége van, a sárkány pont annyira lesz félelmetes, mint amit meg elvisel.

– *Milyenek Kádár Annamária hétköznapijai?*

– Mozgalmasak, pörgősek, és általában vidámak, derűsek. Szeretek beszélni, beszélgetni, előadni, szeretem a pedagógusi munkám. Beszélek az egyetemen, előadásaimon, rádióban, tévében. Azonban terapeutaként, trénerként, csoportvezetőként megtanultam hallgatni is, megérteni és értékelni a csendet. Ilyen az életem is, a nagyon zajos, nyüzsgős időszakokat felváltják a csendesebb, lazításabb időszakok. Sok helyen megfordulok, sokat utazom, sok új emberrel találkozom nap mint nap, így néha jól jön az is, hogy időnként elhúzódjak, elvonuljak.

– *Van-e kedvenc meséd?*

– A kisködmön című mese a nem megfelelő problémamegoldási stratégiákról, az önbeteljesítő jóslatok erejéről szól. Főhősének, a jó módú parasztembernek volt egy lánya és egy felesége. Egy nap érkezett hozzájuk háztűznézőbe egy legény, s az apa leküldte a lányát a pincébe, hogy legyen mivel megkínálniuk a vendéget. A lánynak ekkor szemébe ötlött a pince oldalához támasztott

káposztáskő. Erről az jutott eszébe, hogy ha majd férjhez megy, és kislia születik, vesz neki egy ködmönt a vásárból – de ha a kisfiát agyonüti a káposztáskő, akkor kire marad majd a kisködmön? Ezen úgy elkeseredett, hogy bánatában sírva fakadt. Mivel sokáig nem tért vissza, hamarosan lement utána az apja és az anyja is, s meghallva a nagy problémát, mindketten rázendítettek a sírásra. A kérő épp csak hanyatt nem vágta magát, olyan jóízűt nevetett, és azt mondta: ha még három ilyen bolondra akad, mint ezek, elveszi a lányt feleségül. El is indult, s az út során hamarosan találkozott egy

• **Kádár Annamária: „Merjük megélni a gyermekélet szabadságát, örömet, spontaneitását szabadon, önfeledten”**

emberrel, aki a diót vasvillával hányta fel a padlásra. A legény vett egy vékát, és félóra alatt felhordta benne a diót. A következő ember, akibe beleütközött, tek-nővel hordta be a világosságot a házba. A legény rajta is segített: fejszével vágott két ablakot a falba, s mindjárt világosabb lett. Harmadjára egy asszonnyal hozta össze a sorsa, aki a csirkéket akarta a kotló alá dugni, de ez nem sikerült neki. A legény megmagyarázta neki: ha jön a héja, akkor a kotló dugdosás nélkül is maga alá veszi a csibéit. Miután továbbállt, azt gondolta magában: hála Istennek, megtaláltam mind a három bolondot. Hazament, és két hét múlva megülték a lakodalmat. Lett nekik egy kisfiú, vettek is neki egy ködmönt, de a káposztáskő nem ütötte agyon. Itt a vége, fuss el véle.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI

Padlástúra, Haeres-rap: diák-idegenvezetés Kolozsváron

A látható, mégis láthatatlan város tárult fel a 15–20 éves fiatalok előtt a kolozsvári Donát Alapítvány júliusi Haeres diákidegenvezető-képző programjának köszönhetően. Augusztusban délutánonként diákok vezettek városnéző sétákat egy kicsit másképpen, mint a megszokott túrák.

A kevesebb itt is több

Bár akadt olyan magyarországi turista, aki rácsodálkozott, hogy Mátyás király Kolozsváron született, az augusztusi diáksétákon szép számmal vettek részt jóval tájékozottabb kolozsváriak is, akik bár évek, évtizedek óta nap mint nap elsétálnak a látványos műemlékek mellett, most mégis újabb részleteket és titkokat fedezhettek fel. Két, idegenvezetésbe kapcsolódó kincses városbeli diáklánnyal, Dávid Helgával és Pánczél Katával sétáltunk a belvárosban a Kolozsvári Magyar Napokon.

Nem hallunk évszámokat ezeken a sétákon csak egészen elvétve, és mennyi, de mennyi részlet marad feltáratlanul... Mégis a kevesebb itt is

több: az érdekes részletek, a történetek jó eséllyel emlékezetesebbek maradnak az idegenek számára is, akik először vagy csak ritkán látogatnak a városba. Megtudjuk, miért sötét a főtéri templomban látható ablak az északi oldalon, hogy ugyanarra a szintre egy helyről induló két csigalépcső valamelyikén úgy mehetnénk fel, hogy a másikon érzézőről csak fent szerzünk tudomást, hogy melyik a város legrégibbi világi emlékműve, hogy mi a művészi hiba a Karolina-oszlopon látható domborműn, vagy a mende-monda szerint hol ment iskolába a kis Mátyás.

Vonzó módon bemutatni a kincses várost

Erről beszél Zsigmond Ilka tanár, ötletgazda is: a program célja Kolozsvár fiatalos és vonzó módon való bemutatása, hogy a nagyszámú magyarországi turista is itthon érezze magát Erdélyben – különösen a fiatalabb korosztály, akik számára az idegenvezetésnek sajátos hangnemben kell történnie.

„A kezdeti diákcsapatból 16-an maradtak, többségük 15–16 éves. A kétéves képzés során nem kaptak készen semmit, útvonalakat sem, csupán sok háttér-információt, egész sor érdekes meghívottat (történész, idegenvezető, régész, pl. Gergely Erzsébet, a Házsongárd Alapítvány vezetője, Guttmann Szabolcs műépítész stb.). Ezenkívül belépőt kaptak olyan helyekre is, ahova nem mindenki léphet be, vagy nem mindig látogatható: például jártak a Házsongárd kriptáiban, a ferences kolostor padlásán” – mondta el az idegenvezetés ötletgazdája. Kifejtette, mindenért a diákoknak kellett megdolgozniuk, bár képzési anyagot is kaptak, és mindenben segítettek őket. Született egy közös főútvonal, ám minden diák külön tematikus útvonalat is kitalált – ezeket egy könyvben is bemutatnák. „A sikeres elméleti vizsga után augusztusban elkezdődtek a túravezetések, majd szeptemberben újabb vizsga vár rájuk: ezúttal gyakorlati is, továbbá egy szimpózium,

ahol bemutatjuk a filmeckéket, és az addigra reményeink szerint elkészült könyvet is” – mondja Zsigmond Ilka, hangsúlyozva a séták további sajátosságait.

Személyre szabott városnézés

Az idegenvezetők életkora miatt más a séták stílusa, sokat számít a vezetők személyisége – ettől lesz minden túra más és más. „Akad kislány, aki remekül bánik a gyerekekkel, van olyan idegenvezetőnk, aki mint egy színész,

„A megszokottól eltérő, diákok számára kitalált program célja Kolozsvár fiatalos és vonzó módon való bemutatása, hogy a nagyszámú magyarországi turista is itthon érezze magát Erdélyben – különösen a fiatalabb korosztály, akik számára az idegenvezetésnek sajátos hangnemben kell történnie. Különösen fontos, hogy a városnéző séták személyre szabottak legyenek.”

Birtokba venni a város hagyatékát

A 'haeres' latinul örököst, házigazdát jelent. A kezdeményezők szerint ez az elnevezés tükrözi legjobban a szándékukat: az eredeti és érdekes diákidegenvezető-képzés után annak résztvevői birtokba vegyék a város hagyatékát, majd jó házigazdaként, a maguk friss és fiatalos módján, osszák meg az örökséget másokkal is. Szeretnék, hogy minél több városban jöjjenek létre ilyen diák-idegenvezetési szolgáltatások. A Haeres olyan szakmai képzést kívánt biztosítani a fiataloknak, amely nemcsak a pályaválasztásban lesz segítségükre a munkatapasztalat által, de emberileg is fejleszti őket (önkéntség, csapatmunka, önismeret, kommunikáció, konfliktuskezelés stb.). Szeretnék az önkéntesek szolgáltatait népszerűsíteni, számukra diákmunka-lehetőséget biztosítani.

olyan szórakoztatóan vezeti a csoportokat, más gyerek pedig különösen megbízható. Volt diákom, akit korábban az iskolában tanítottam, ebben a programban azonban olyan arcát ismerhettem meg, amit eddig soha nem láttam. Különösen fontosnak tartottuk, hogy a séták személyre szabottak legyenek, hogy diákjainkban tudatosuljon: nem egy anyagot adnak elő, hanem embereknek beszélnek. Soha nem lesz ez tömegsport, de az már kiváló, ha akad 10–15 fiatal, aki megtapasztalja velünk a program le-

hetőségeit, még ha nem is lesz majd belőlük idegenvezető” – hangsúlyozza

• Dávid Helga: „Már be tudom tájolni a házakat építészeti stílus szerint.”

az ötletgazda. Zsigmond Ilkától azt is megtudjuk, hogy a képzés nem zárult le, a fiatalok később 2-3 napos utógondozó táborokban vesznek részt, és azt sem zárja ki, hogy a jövőben újabb kezdőképzést hirdetnek.

Műemlékek rejtett helyeken

Dávid Helga az idén érettségizett az Onisifor Ghibu Elméleti Líceum magyar tagozatán. A Sapientia film-fotóművészet szakán tanult volna tovább, ám nem sikerült bejutnia, így folytatja az idegenvezetést valamilyen képzés formájában. „Amióta elvégeztük a Haeres képzést, be tudom tájolni a házakat az építészeti stílusok szerint, és büszkén mondom anyukának vagy akárkinek. Nagyon sok rejtett helyen találhatóak olyan műemlékek, amelyeket nem is látunk, sok mellett csak úgy elmentem azelőtt. Most már nagyon odafigyelek, amerre járok, hátha felfedezek valamit, amit korábban nem vettem észre” – esetelte Dávid Helga. Azt is elmondta, egyéni túraútvonala témájaként a középkori

Kolozsvárt képzelte el. „Elindulnánk az óvárból, a vendégek megnéznék a várfalakat, a bástyákat, már ami ezekből megmaradt, amolyan időutazás lenne. Nagyon eldugott helyekre is bevinném az embereket, például reneszánsz kapukat megnézni olyan helyeken, ahol egyébként nincsenek szem előtt – mondja Helga. Elmeséli kedvenc történetét, a Szent Mihály-templomról: kiment a főbíró a térre, letette a botját a földre, és várták a napfelkeltét Szent Mihály napján. Amikor feljött a nap, és a bot árnyékot vetett, az árnyék vonalán húzták fel a templomot, ezért ferde. Persze ez csak mendemonda – pontosít mosolyogva.

Pánczél Kata 16 éves, a János Zsigmond Unitárius Kollégiumba jár, az iskolában hallott a Haeres képzésről. „Valami annyira megfogott abban, hogy embereket irányíthatunk, és valami újat, valami szebbet mondhatunk el egy átlagos szoborról vagy egy romladozó falról, és hozzácsatolhatjuk a történetét. Nagyon megtetszett, és úgy döntöttem, történjen bármi, végigcsinálom. Régészek, történészek nekünk előadást. Gergely Erzsébet néni nek nagyon köszönjük, hogy körbevitt a Házsongárdi temetőben, s kis eldugott kriptákba is bevitt, nagyon félelmetes volt” – mesélte a diáklány.

Évszámok helyett frappáns történetek

Pánczél Kata arra is kitért, céljuk leginkább az, hogy ne épületekről beszéljenek, hanem személyekről, hozzájuk kapcsolódó történetekről, hiszen a turista nem az évszámot fogja megjegyezni, hanem a frappáns és érdekes történetet. „Egyik kedvencem a Szent Mihály-templomhoz fűződik. Egyetlenegy szobor maradt meg a kőfalon, ami oly magasan volt, hogy a reformációkor a templomot elfoglaló reformátusoknak nem sikerült leverniük – ennek a szobornak nincs meg a feje. Ezt úgy magyarázzák, hogy a készítője, a mester a fiával együtt dolgozott. Amikor elhelyezték a szobrot szinte a csúcsra, félrelépett a fiú, leesett, és kitörte a nyakát, ennek következtében a szobornak is leesett a feje. Szomorú és szívhez szóló történet” – mesélte a diáklány, akit terveiről is kérdeztem. „Úgy mint idegenvezető nem tudom, ellenben így, hogy a képzéseken részt vettünk, nagyon érdekel a műv-

szettörténet: az is megeshet, hogy ilyen irányban fogok továbbtanulni. Nagyon vonz a középkori embereszmény, hogy hogyan is gondolkodtak

• Pánczél Kata: „Megfogott, hogy valami újat mondhatunk el egy szoborról”

annak idején, miért ilyenek az építmények, a mindenáron az égbe nyúló magas tornyokkal, csúcsívekkel. Egyéni túráim a vallási élethez kapcsolódik. Rus Roland egyéni túrája „kirakójátékban” fedezi fel Kolozsvárt, Kozma Eliz régi fényképekkel hasonlítja össze a város mai arcát, de akad, akivel Kolozsvár padlásain barangolhatunk, a két világháború közötti várossal ismerkedhetünk vagy a gasztronómiai Kolozsváron sétálhatunk. Bogdán Farkas egyenesen rapet komponált a Haeres szolgáltatásról, amely a *haeres.guides@yahoo.com* email-címen vagy a 0758-945553 telefonszámon igényelhető.

KEREKES EDIT

A külföldi munkavállalás lehetőségeiről és buktatóiról tartottak előadást Csíkban

Érvek a fiatalok hazatérése mellett

A céltudatos külföldi munkavállalás és az azt követő hazatérés mellett érvelt előadásában az alsósófalvi születésű, Csíkszeredában élő Farkas Attila, aki öt alkalommal vállalt munkát Nyugaton, és tapasztalatait, meglátásait könyvben foglalta össze *Az a csodálatos külföld, avagy Térj vissza, vándor, nem lehet két hazád!* címmel.

„A honvágyat nem lehet megfizetni”

A szeptember 7-én a csíkszeredai megyeházán tartott előadást a Hargita Megyei Tanács és a Hargita Megyeért Egyesület szervezte.

Az esemény moderátora, Bíró Barna Botond megyei tanácsos, az Udvarhelyszéki Ifjúsági Egyeztető Tanács (UIET) alelnöke szintén saját külföldi tapasztalatait említette. Elmondta, hogy az UIET Sikeres fiatalok címmel tavaly előadás-sorozatot indított, amelyen már befutott, jó példaként szolgáló fiatalokat mutattak be, az időseknek azt üzenve ezzel, hogy az ifjú generáció „nem haszontalan”, a fiataloknak pedig azt, hogy „itthon is lehet”. „A honvágyat nem lehet megfizetni, és ebben rejlik annak titka, hogy meg tudjunk maradni a Székelyföldön” – jelentette ki Bíró Barna Botond. Borboly Csaba megyeielnök fontosnak nevezte a külföldön szerzett tapasztalatokat, ugyanakkor szerinte a hazai döntéshozóknak segíteniük kell a fiatalokat a hazatérésben, abban, hogy itthon kapaszkodjanak meg, tehát sajátos cselekvési programokat előírányzó feladat kell legyen a fiatalok hazatéréseivel való foglalkozás.

„Az önkormányzatok, egyházak sokat segíthetnek az ifjúság hazavonzásában, ennek érdekében társadalmi együtt gondolkodásra van szükség, külön ezt célzó programokra, a polgármesteri hivatalokban pedig létre kellene hozni az ezzel foglalkozó részlegeket, munkacsoportokat, illetve pénzüsségeket előírányozni erre a célra. A fizetés még nem minden: ha itthon béke, nyugalom van, és perspektívát tudunk nyújtani, a külföldön dolgozó fiatalok haza fognak térni” – fogalmazott az előljáró.

„Többszörösen visszaeső külföldi munkavállaló”

Farkas Attila vetített képes előadásában mesélt arról, hogyan alakult élete az egyetemi éve alatt, illetve utána, hogy „többszörösen visszaeső külföldi munkavállaló” lett: három alkalommal dolgozott az Amerikai Egyesült Államokban, egy-egy alkalommal pedig Kanadában és Angliában. Céltudatossága meg kitartó munkája eredményeként itthon lakást és autót vásárolt, és jelenleg nyugodt, mert nem tartozik egyetlen banknak sem, sőt a könyvét is magánkiadásban, kiadói segítség nélkül jelentette meg. Élményszerű beszámolójából kiderült, minek köszönhető az, hogy most itthon van, és hogy a fiatalok hazatérése mellett kardoskodik. Fontosnak

tartotta kiemelni, hogy ma már az esélyek nem olyan magától értetődőek külföldön, mint évekkel ezelőtt.

„Belőlem azért nem lett kivándorló, csak külföldi munkavállaló, mert a három ország közül egyikben sem láttam azt, hogy esélyem lenne eljutni a helyi középosztály szintjére. Ha a kitelepedést választom, akkor minden ambíciómmal együtt csupán egy feltörekvő szegény maradok. Ez az, amit szerintem sokan nem gondolnak át eléggé, amikor a kivándorlás mellett döntenek. Jobb lesz-e majd a gyermekeimnek, több esélyük lesz-e? Erre a kérdésre a válasz nem, legalábbis nem olyan mértékben nőnek az esélyei, mint ahogyan mi elképzeltük. Le kell számolni ezzel a megtévesztő, idilli képpel” – jelentette ki a szerző.

Itthon az értékek jelentenek kapaszkodót

Mint Farkas Attila fogalmazott, az amerikai álomnak vége, például egy átlagamerikai ma nem engedheti meg magának, hogy lakást vásároljon. Ez itthon is érvényes, de ha mellétesszük, hogy ott mennyire elhidegültek egymástól az emberek, akkor „az én fejemben hazafelé billen a mérleg”, tette hozzá Farkas Attila, hangsúlyozva az itthoni kapcsolatok fontosságát, ami erősen befolyásoló tényező lehet a hazatérés melletti döntésben, ez így volt az ő esetében is. Mint elmondta, az emberi kapcsolatok minősége sem az Egyesült Államokban, sem Kanadában nem nevezhető túl jónak, ott hiányolta azt, ami itthon természetes volt: a közvetlen barátságok azonnali kialakulását.

„Ha lelki problémám van, félóra múlva találkozunk egy sörre vagy egy borra valamelyik barátommal. Ez „kint” nem így működik, mindenki a pénzt keresi ideje nagy részében” – ecsetelte az előadó, majd részletezte meglátásait a céltudatosságról. Mint elmondta, rengeteg

olyan kivándorolt fiatallal találkozott, aki céltalanul éldegélt, nem gyűjtött pénzt semmire, tulajdonképpen csak menekült itthonról, nem tudatosan vállalt munkát – holott erős akarattal, szorgalommal, tervezéssel a Nyugaton keresett pénzzel itthon többet lehet teremteni. Ehhez pozitív impulzusok szükségesek, le kell számolni azzal a negatív képpel, hogy a hazai bürokrácia és gazdasági körülmények miatt semmit nem lehet elérni, és külön problémának nevezte azt, amikor szülők biztatják végleges kivándorlásra gyerekeiket. Ugyanakkor hasznosnak nevezte a kulturális csereprogramokat, amelyek révén ő is eljutott Amerikába.

„Itthon az értékek jelentenek kapaszkodót, Nyugaton a pénz” – hangsúlyozta Farkas Attila, amivel a jelenlévők is egyetértettek az előadás utáni beszélgetésen, nem tagadva ugyanakkor a külföldi tapasztalatszerzés fontosságát.

Hírösszefoglaló

Élményakadémia, élménypedagógia és ami utána következik

Az Élményakadémiát egy olyan idézzel jellemezném, amit nemrég találtam és amelyet igen sokatmondónak érzek: „a tapasztalat nem az, ami veled történik. Tapasztalat az, amit a veled törtétekkel kezdesz” (Aldous Huxley). Nagyon mozgalmas napokat éltem át Szovátnán érzelmi és kognitív szinten is: a három nap számomra felért egy pszichológiai mesteri képzéssel. (Az Outward Bound által szervezett Élményakadémián szerzett tapasztalatokat, az élménypedagógiát alkalmazhatják az iskolában, tanórák alatt a részt vevő tanárok. A szabadban zajló (outdoor) élménypedagógiai képzés tréningyszerű módszerekkel célozza a tapasztalati tanulás hatékonyságának és módszereinek megismerését. A tanári közösségek számára ajánlott képzés interaktív, a leggyakrabban használt módszerek: sok-sok játék, túra, szabadtéri foglalkozások, összetett csapatépítő tevékenységek – a szerk. megj.). Az itt használt módszerek, a felkínált tevékenységek, és főként ezek kiértékelései segítettek felfedezni a bensőm mélységeit, azt, hogy ki is vagyok valójában. Feltárták az érdeimeimet és hibáimat, és most már tudom, hogyan érvényesítsem az előbbieket, és hogyan javítsam az utóbbiakat. Ahogy hazaértem, naplót írtam a törtétekről, újraelemeztem minden egyes tevékenységet, magatartásformát és élményt, és kitűztem a céljaimat a következő periódusra.

A rengeteg ott megtapasztalt módszer közül a Kolb-ciklust és a hatékony kommunikáció módszerét választottam ki, amelyet alkalmazni fogok a tanításban. Így már az első tanítási napomon felvázoltam a diákjaimnak a „híres hksz-t”, ahogy én neveztem el a hatékony kommunikáció szabályait, amely bármely tanulási folyamat alapjául szolgál. Meglepetten fedeztem fel Szovátnán, hogy ezt az alapvető szabályt mi tanárok sem voltunk képesek alkalmazni, és rájöttem, hogy sajnos ez érvényes a mi oktatási rendszerünkre nézve is.

Úgy érzem, hogy az élménynek köszönhetően nagy változások mentek végbe személyiségemben. Felfedeztem

ezen a tanfolyamon, hogy valóban vannak vezetői készségeim, és ezeket bizalommal alkalmazhatom. Felbátorodtam, és részt vállaltam a majd' 250 fős csoport vezetésében, amikor a receai kolostorba vittük őket kirándulni. Ilyesmit a tanfolyam előtt biztosan nem vállaltam volna. A diákjaimmal is más a kapcsolat, sokkal

energikusabban és empatikusabban viszonyulok hozzájuk, és úgy érzem, ez sokat fog segíteni a munkámban.

A tanult módszereket a magánéletben is kipróbáltam a gyerekeimen egy erdei séta alkalmával. Újragondoltam az útvonalunkat apró célokkal megtűzdelve, és megfigyeltem, hogy sokkal jobban élvezték a sétát, mert olyan kihívásokkal szembesültek, amelyek gondolkodásra készítették őket. A tájékozódás, a növények megnevezése, a fára mászás és a havezető út megtalálása mind azt bizonyította, hogy gyerekeink sokkal intelligensebbek, mint gondolnánk. Ebből kiindulva lehetne a tanórákon is a szkatikus módszereket alkalmazni, hagyni, hogy a gyerekek maguktól fedezzék fel az információkat, és keressék meg az összefüggéseket,

mi pedig ösztönző feladatokat adjunk nekik, és irányítsuk őket a megoldások felé.

Újra felfedeztem a csoporttevékenységek fontosságát, amelyek lehetőséget adnak a mélyebb önismeretre és alkalmazkodóképességre. Fontosnak találtam a komfortzónából való kilépést is, mivel felfedeztük, hogy olyan dolgokat is megvalósítottunk, amikről azt hittük, lehetetlen. Örvedetes használni ezt a technikát a tanulási folyamatban, mert így a diákok tudatosíthatják a bennük rejlő lehetőségeket, kiléphetnek a hagyományos tanórák unalmából valami eredetit megvalósítva, ami növeli az önbecsülésüket.

Azt hiszem, a legfontosabb ta-

nulság ezen a hétvégén az volt, hogy egy maroknyi ember is képes változást elérni egy generációnál, képes átadni egy mély és értékes nevelési módszert, át tudja alakítani a fiatalokat erős egyéniséggé, hogy olyan felnőttekké váljanak, akik könnyedén találnak megoldást a jövőben. Még egyszer köszönöm a trénernek, Évának és Ádámnak, hogy kaput nyitottak előttünk egy eredeti és természetességre törekvő oktatás felé személyes és szakmai téren egyaránt.

FLORINA COTOARĂ
pedagógus, a szováti
Élményakadémia résztvevője

Beszélgetés Búzási Andrea nagyváradi művészetpedagógussal

„Szabad-e lilára festeni az eget?”

– Tevékenyen részt veszel évek óta a Székölykök gyermekfesztivál szervezésében. Milyen szerepet töltöttél be az idén nyáron a háromszéki Csernáton melletti Ika váránál megszer-

veszünk az előkészítésben, lebonyolításban. Ez azt jelenti, hogy a műhelyvezetéstől a szemétszedésig, a beszerzéstől az ötletelésig, a dekorációs munkáktól a csomagolásig, a játékkészítéstől a menü megtervezéséig mindent elvégzünk, amire szükség van. A gyerekeim, de még a kicsi unokatestvéreik is aktívan részt vállaltak a feladatokból, ahogy az öszülő hajú nagybácsik, nagynénik s természetesen, a testvéreként szeretett unokatestvéreim is. Az idén egy nagyon kedves baráti pár esküvője miatt nem vállaltam műhelyvezetést a megelőző évekkel ellentétben, csupán az előkészítő héten tudtam segíteni. Az elmúlt négy évben egyébként a bútorfestő és a bábkészítő műhelyeket vezettem. A bábkészítő műhelyfoglalkozást a tavaly a felnőtteknek szántuk, nagyon jó hangulatban telt, az anyukák, de olykor a lelkes apukák is remek munkákat készítettek.

– Mi a tapasztalatod, ezen a gyermekfesztiválon mi az, amit a leginkább szeretnek a gyerekek?

– Talán azt, hogy itt a keretjáték (pontgyűjtés és -költés) izgalmas változatot nyújt a műhelymunkát, játékot kipróbálhatnak, amelyeket megkoronáz egy rakás izgalmas előadás is – ráadásul mindezt a családjuk, barátaik körében élvezhetik. De leginkább talán azt a szavakkal ki nem fejezhető, családi, felszabadító érzést, ami minket gyerekkorunkban körülvevett a nagyszüleink falujában, ahol megélhettük az igazi, pillangós, tücskös-bogaras gyermekkort, s ezt az érzületet a fesztivál során sikerült átmentenünk. Valószínűnek tartom, hogy a felnőttek is ezt szeretik benne a legjobban.

– Nagyváradon is aktívan elősegíted és támogatom a gyerekek művészetre való nevelését, mondhatni, szívügyednek tekinted. Miket szervezel, melyek azok a rendezvények, amelyek előremozdítják a folyamatot, amelynek során a gyerek közelebb kerülhet a művészetekhez?

– Büszkén vagyok tagja a nagyváradi Posticum Kulturális és Ifjúsági Központ munkaközösségének, ahol teret kapott egy Kölyökművészet elnevezésű képzőművészeti alkotóműhely. Itt tíz-tíz foglalkozásos műhelymunka keretében kisiskolás gyerekekkel próbáltunk ki különböző grafikai, festészeti, szobrászati technikákat. Ezzel párhuzamosan háromnapos művészeti táborok keretében zajlott az alkotómunka, ahol tematikusan vagy egy-egy mese köré szerveződve épültek fel a tevékenységek. Az így létrejött alkotásokból, egy-egy tábor vagy egy-egy tízalkalmas foglalkozássorozat anyagából kiállításokat szerveztünk. De hívtak már képzőművészeti táborot vagy foglalkozássorozatot vezetni Nagyvárad környéki falvakba, és tarottam hasonló műhelymunkákat a nagyváradi evangélikus óvodában is. A Posticum által megálmodott *Nagybőjti időutazás* című kiállítás díszletét is a gyerekekkel együtt készítettük el úgy, hogy egy erre az alkalomra tematizált műhelymunka-folyamat során létrejöttek az alkotások, majd ezeket,

Fotó • KALLÓ ANGÉLA

• Ajándék

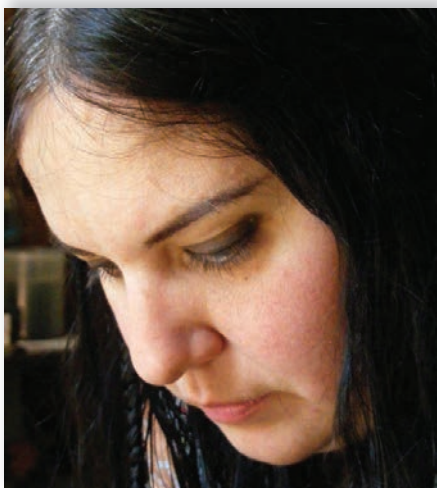
vezett különleges hangulatú, a művészeti nevelésre összpontosító rendezvény lebonyolításában, kidolgozásában, megtervezésében?

– A Székölykök fesztivált az unokatestvérem, Szabó Melinda, és férje, Gáspár Csongor szervezik. Mi, a család és a közvetlen baráti kör minden erőnkkel támogatjuk őket ebben, szerencsére sokan vagyunk, s kicsitől nagyig részt

Közel kerülni a művészpallántákhöz

Búzási Andrea művészetpedagógia szakon végzett a nagyváradi vizuális művészetek karán. Nyolc éve a Posticum által meghirdetett Kölyökművészet program keretében foglalkozik kisiskolások képzőművészeti nevelésével. Több alkotótábor vezetését vállalta az elmúlt években, ahol igyekezett változatos és látványos technikákon keresztül megszerettetni a gyermekekkel az alkotói munka folyamatát. „A gyermeklélek varázslatos világába elsősorban anyaságom tizenhét esztendeje alatt nyertem betekintést, ez a tapasztalat segít művészetpedagógiai munkám során is közelebb kerülni kicsi művészpallántáimhoz. Programjaimat igyekszem tematika és technika alapján összehangolni, és egy mese vagy történet adta keretből kibontakoztatni. Kölyökművészeti csapatom szemet gyönyörködtető alkotásait több alkalommal is megcsodálhatták azok, akik a váradi Posticumba látogattak kiállításaink alkalmával” – mondta a művészetpedagógus.

egy photoshopos átdolgozás nyomán hatalmas ponyvákra nyomtattuk, s így a gyermekmunkák együttese vált háttérül a kialakított helyszíneknek. Ugyanakkor a Posticum vezetője, Rencsik Imre gyermekbarát elképzeléseinek fényében a Posticum kápolnáját hatalmas, több tíz négyzetméteres festett vásznnal díszítettük. A jézusi „engedjétek hozzám a gyerekeket” – tanítást komolyan véve természetesen a gyerekek ragyogó világát és keze nyomát viselik ezek a festett vásznak is. Minden évben megszervezzük a Posticum Gyerekfesztivált, ami témájától függetlenül felsorakoztat egy sor alkotóműhelyt, az ideit pedig kifejezetten a műv-

• Búzási Andrea: „Egyfajta katarzisélményt nyújt az alkotás szabadsága.”

szetekre építettük, amint a címe is jelezte: művészeti gyerekfesztivál volt. Itt a képzőművészeti tevékenységek mellett zene, tánc- és pantomimfoglalkozáson is részt vehettek a gyerekek. A szervezői munkák mellett fotogramműhelyt vezettem az idén. Hasonlóképpen éves rendszerességgel összeállítjuk az Iskola másképp hét programkínálatát, ami egy sor nagyon változatos, pedagógiaiilag is értékes tevékenységet kínál, az idén én a fotogramműhellyel és egy tinédzsereknek szóló, a szépségideál változásait áttekintő, kultúrtörténeti, művészettörténeti előadással készültem. Emellett gyakran hívnak műhelymunkát vezetni különböző nagyváradai, de székelyföldi rendezvényre is.

– Hogyan látod, mennyire van jelen a képzőművészet a mai gyerekek életében? Gondolok itt nemcsak az iskolai oktatásra, hanem az otthoni nevelésre is.

– Hát az mindenképp elmondható, hogy nagy divat a kézműveskedés. Éppen ezért – hiánypótláskén – a foglalkozásaim során ragaszkodom a képzőművészeti technikákhoz. Nem állítom, hogy a kézműveskedés nem segíti a szépérzék, a finommotorika vagy olykor akár a kreativitás fejlődését is. Legfőképp a népi mestersegek gyakorlása, azok kipróbálása ad olyan keretet, amiben a hagyomány ápolásán túl az előbb felsoroltak is teret nyernek. Ezzel együtt nem minden kézműves foglalkozást tartok feltétlenül értékesnek, mert a most divatba jött „vágd ki, ragaszd össze” elven működő műhelymunkák az azonnali sikerélményen túl nem sok művészi élményt nyújtanak, nem beszélve a kreativitás szűkös mozgásteréről.

• Alkotótábor a Posticum tanyáján

• Textilkollázs a Szent László családi napon

– Mit gondolsz, hogyan lehetne megfogalmazni: mi a konkrét, kézzelfogható pozitív hozzáadéka annak, ha a gyerekeket már egészen kis kortól kezdve közel hozzuk a művészetekhez?

– Elsősorban az alkotás szabadsága, az ezen keresztül kifejezhető elragadtatás vagy szorongás, az a felgyülemlett lelki mindenfésleség, ami egyszeriben kézzelfoghatóvá, láthatóvá, elmesélhetővé válik. Ez egyfajta katarzisélményt ad. De a komoly alkotói tevékenység során elért eredmény ezen felül a technika szépségeit, nehézségeit is megmutatja, egy grafikai eljárású levonat elkészítése után egy gyerek sem fogja félvállról kezelni a képzőművészeti alkotásokat. Miután a nyakig festékes gyerek a jól végzett munka fáradalmi után távozik egy-egy foglalkozásról, meggyőződés, hogy többet nem fogja, még felnőttként sem odavetni hányavetini egy-egy alkotás láttán, hogy „mi ebben a két vonalban a nagy ügy? Ilyet akármikor összedobok én is otthon.”

– A képzelőerő fejlesztése, a kézügyesség, a tevékeny részvétel mind-mind fontos szempontok, hogy a mai gyereket – aki enyhén szólva is egyre inkább képernyőfüggővé válik – valamilyen módon elmozdítsuk a virtuális világ által követelt passzívítás bűvköréből. Milyen eszközökkel lehet ezt megtenni, és véleményed szerint mik azok a módszerek, amiket a szülők, pedagógusok is alkalmazhatnak?

– Szerintem nagyon fontos az olvasás, a természetjárás és a családdal együtt megélt élmények. A mesefilmek kész világot tárnak a kicsi nézők elé, akiknek így nem kell elképzelniük semmit, minden adva van, ugyanakkor a sok tévétel, gépezés elvonja őket a valós élmények megélésének lehetőségétől. Persze sok rajzfilm képi világáról most nem fogok itt nagyívű értekezést tartani, de úgy vélem, a fantáziátlanságukkal nemhogy adnak, de elvesznek a képzelőerőből. A jó rajzfilmek, animációk mindig hagynak teret a képzelőerőnek, nem butítanak, és varázslatos, izgalmas a képi megjelenítésük is. Az olvasás, felolvasás során a gyermek önkéntelenül is belecsöppen a történet bűvkörébe, elképzei a sárkányt, a tündért, a manót, és hozzárendeli a történethez a csillagokat szedegető nagytatáját (Lázár Ervin-mese), vagy önmagát különböző szituációkban, és ezáltal gazdagodik nemcsak a fantáziája, hanem a lelke, az élete is. A legtöbb foglalkozásomat történetmeséléssel, felolvasással kezdem. A történetek generálta érzéseket, képeket, víziókat vetítjük papírra, mintázzuk meg. A történet közvetlen élményén túl megjelenik a munkákban a személyes megélés, átéltség, az életből vett tapasztalat is. Fontosnak tartom, hogy kisgyermekkorban a művészeti nevelés ne irányuljon a valóság másolására. Nem szükséges, sőt káros kivezetni őket a fantáziájuk, érzéseik, sajátos arányérzékük világából. Ebben a korban nem tanácsolom a rajz szó szerinti oktatását. Jó, ha megismerkednek a technikákkal, megszeretik az alkotás folyamatát, kirajzolják magukból az érzéseiket, és jó, ha ezekhez az érzésekhez tartalmas családi élmények adják a háttérrel, ha a képi világ gazdagodik a természet csodáinak megtapasztalásával. Ha szomorúak, jó, ha azt is kirajzolhatják, festhetik magukból.

– Hogyan vélekedsz az iskolai tantervben szereplő művészeti oktatásról? Korosztályonként (ovi, elemi, és később) mennyire van jelen a tantervben, és mennyire szorítja ki a művészeteket

a csak a lexikális tudást előtérbe helyező „magoltatás”? és mindez hogyan működik a művészeti osztályokban?

– Az iskolai művészeti oktatásról, a pedagógiai gyakorlatomat leszámítva, csak közvetett tapasztalásaim vannak, részint a tanítványaim, részint a gyermekeim révén. Nagyon meghatározó a család, a pedagógus hozzáállása a gyermeki kreativitáshoz. Sokszor tapasztalom, hogy családi napokon, mikor a gyermekek a szüleikkel együtt vesznek részt a foglalkozásokon, egyesek teljesen függenek a szülői útmutatástól: ha anya vagy apa nem mondja, hogy hová rajzoljanak kutyát, macskát, katicabogarat, úrlényt vagy toronyórát láncostól, akkor a gyermek nagyon bizonytalan, vagy képtelen egyéni munkával megvalósítani valamit. Sokszor a műhelymunkák során is elhangzik: szabad-e ezt vagy azt ilyen vagy olyan színűre festeni, szabad-e ezt vagy azt a kép bármely pontján elhelyezni. Ilyenkor kitapintható a nem hozzáértő pedagógusi, szülői hozzáállás nyoma. Mert az rendben van, ha a gyermek néha a felnőtt segítségét kéri a munkafolyamat során, de az nem jó, ha retteg a szabad alkotás következményeitől. Van pedagógus (személyes tapasztalatból tudom), aki rászólt a gyerekekre, ne fesse lilára az eget, mert az ég kék... Na kérem... Hát nincs a valóságban is akár kék, zöld, sárga, lila vagy rózsaszín égbolt? Hát a fantáziánk világában? Még pepita is, ha kell. De van, amikor örömmel tapasztalom, hogy a pedagógus fedezi fel, bátorítja a lelkesen rajzolható gyermeket, sokszor érzem a pedagógusok áldásos tevékenységét is. Nem kell minden gyereknek képzőművésznek lennie, de nem árt, ha érzékenyvé válik a művészetek iránt, mint ahogy az emberek nagy többsége sem válik íróvá vagy irodalomkritikussá, aki amúgy falja a könyveket. Véggöközteskedésként, úgy gondolom, a kifestőskönyv-színezés inkább szépírásgyakorlat gyanánt alkalmazandó, mert fejleszti a finommotorikai készségeket, de a rajzórán maradjon meg a szabad alkotás öröme.

– A filmen, fotózáson, médián keresztül milyen (újabbnak tekinthető) csatornákon lehet találkozni a gyereket a művészettel, tudva, hogy egyre ügyesebben kezelik immár a számítógépet, okostelefont? Hogyan lehet ezt úgy kihasználni, hogy művészeti szempontból pozitív hozzáadéka legyen?

– A modern kori és a kortárs képzőművészeti technikák magukkal hoztak olyan médiaművészeti, tájművészeti, fotóművészeti elemeket, amelyek beépíthetők a gyermekek alkotói munkafolyamatába. Érezhető a lelkesedésük, nagy öröm számukra az effajta tevékenység, így a homokanimáció, fotogram, camera obscurával készült felvételek vagy az apró kavicsokból, ágakból, levelekből megkonstruált alkotások. A tizenöt éves fiam például éveken keresztül tanult meg autodidakta módon kép- és hangvágó programokkal dolgozni, így olyan jó kis animációkat készített, amelyekkel a sepsiszentgyörgyi Magma kiállítóterben nagy sikert aratott a közös, családi kiállításunkon. Ugyanakkor a másodéves filmművészeti lányom is kacsingat az animáció, a médiadizájn felé, úgyhogy boldogan konstatalem, mindketten felfedezték az örömet a legújabb művészeti kifejezés-módok változatos világában.

KISS JUDIT

„A Yuppi Tábor olyan, mint egy álom”

Nemrég ért véget a Yuppi Tábor első onkológiai beteg és reumás fiataloknak szánt tábora, ahol 11–18 év közötti ráktúlélő és juvenilis idiopátiás artritiszes (JIA – sokizületi gyulladás) román és magyar fiatalok ingyenesen táboroztak az Ifjúsági és Sportminisztérium, a Mol Gyermekgyógyító Program és az MHP Consulting Romania cég jóvoltából. Az onkológiai megbetegedések sorába tartozik a leukémia és a daganatos megbetegedések. Ezek kezelése gyakran többhetes, akár hónapos, sőt néha egy-két évnyi kórházi tartózkodást jelent, amikor a gyerekek elszakadnak az átlagos hétköznapoktól, barátoktól és iskolától. A Yuppi Tábor célja, hogy ezen gyerekeknek segítsen a gyerekkor újrafelfedezésében azáltal, hogy a táborokban újra önfeledten játszhatnak, kipróbálhatnak bármit, amit egészséges társaik, hiszen folyamatosan számtalan felnőtt és egészségügyi szakember támogatja őket ebben a folyamatban. Az idei táborozók az ország számtalan szegletéből érkeztek a nagyváradi, jászvásári, kolozsvári és marosvásárhelyi gyerekonkológiai központok közvetítése révén. A gyermekori reuma vagy JIA egy kevésbé ismert és ritkább krónikus betegség, amely a kis- és nagyzületeket támadja meg, fájdalmassá téve és lekorlátozva a mozgást. Az egyik izületgyulladásos táborozónk éppen a kézműves programot választotta kedvencének, habár a fájós ujjaival a fonal felfűzése is óriási gondot okozott.

Ő így fogalmazta meg: „Az új dolog, amit magamról felfedeztem az a határtalan kitartás.” Minden program párhuzamosan két nyelven zajlott, fordítással. A programok – a diabéteszturnusokhoz hasonlóan – a fotó, kézművesség, zene, színját-

mat nyertek, és bátrabbak lettek. Eszter táborozónk így foglalta össze: „Amit a tábor után másképp fogok csinálni: amit félek megcsinálni, azt megpróbálom.” Az előző két diabéteszturnushoz hasonlóan a gyerekek és fiatalok teljesen ingyen

Fotó • YUPPI TÁBOR

zás, íjászat, evezés, magaskötélpályán való mászás voltak, mert szervezők és az élményterápiás módszer kimondott célja az, hogy a bármilyen krónikus betegséggel együtt élő gyerekek ugyanazokban a tapasztalatokban részesülhessenek, mint egészséges társaik. Így a táborozók izgalmas játékokon keresztül próbáltak ki rengeteg új dolgot a kellő egészségügyi felügyelet (orvosok, asszisztensek, gyógytornász) mellett, amely által önbizal-

táborozhattak a Yuppi Tábornozgató Egyesület jóvoltából. Azért, hogy ez jövőre is létrejöhessen, a szervezet jelenleg egy adománygyűjtő SMS-kampány keretén belül támogatásokat gyűjt. Adományként SMS-t lehet küldeni a 8835-ös telefonszámra, és támogatható 2 euróval további krónikus beteg gyerekek ingyenes táborozása. További információk: László Zsuzsa táborvezető, 0749115191, zsuzsa@yuppicamp.ro

Ifjúsági Karaván Beszterce-Naszód megyében

Kulturális hetet szervezett a Beszterce-Naszód megyei ifjúsági szervezet és a B esztercei MADISZ augusztus 9–15 között. Az immár negyedik alkalommal tartott ifjúsági karaván megállói közé tartozott ez alkalommal Mezőköbölkút, Tacs, Magyarborzás, Almásmálom, Várkudu, Szentmáté és Magyardécs. Idén harmincöt fiatal indult útnak, akik a megye különböző településeiről érkeztek. A változatos szórakoztató programok mellett a fiatalok izelítőt kaptak az általuk meglátogatott települések történelmi múltjából is. Magyardécsben Fekete János helyi református lekipásztor jó tanácsokkal is ellátta a fiatalokat útravalóul, amikor így fogalmazott: „ne sajnáltassuk magunkat, hogy szórványban élünk. Fogjunk össze, és legyünk nagyon erősek.” A program az etnikumközi hivatal támogatásával zajlott, célja az volt, hogy népszerűsítse a magyar kultúrát és szokásokat olyan településeken, ahol ritkán adódik lehetőség kulturális műsorok megtekintésére.

„Annak csak örövendeni tudok, hogy van tenni akarás a megyei magyar fiatalokban. Ők a következő nemzedék, ők azok, akik továbbviszik a magyar értékeket, hagyományainkat, örökségünket, és örövendek, hogy van bennük potenciál, van bennük akarat” – fogalmazott Décei Atilla, az RMDSZ Beszterce-Naszód megyei szervezetének elnöke.

„Az ilyen és hasonló jellegű teljesítményekkel bebizonyíthatjuk, hogy sokszor tévesen ítélnék meg bennünket, fiatalokat. Amit a nézők láthattak a színpadon, az a mi munkánk. Örövendünk, hogy ennyire pozitívan értékelték munkánkat, amely által bátorítást nyertünk” – jelentette ki Barta Zsolt, a IV. Ifjúsági Karaván programfelelőse. „A karaván nemcsak ismerkedésre jó, hanem egy hét alatt megtanultunk osztozni, tisztelni egymást. A mindennapi fáradtságot és az ide-oda rohanást felülmúlta egy kiváló csapat és az esti báloztatás. Nagyon örültem, hogy részt vehettem, és reménykedem jövőre is megszervezik.” – összegzett Kő Krisztina résztvevő.

2015. augusztus-szeptember

Időutazás a gyerekprogramok a K

a középkorba – szabolcsvári Magyar Napokon

FOTÓK: TÓTH ORSOLYA

Válaszúti beszélgetés Kallós Zoltán Kossuth-díjas néprajzkutatóval

Értékmentés a szórványban

A válaszúti Kallós Zoltán Alapítvány gondozásában működő népművészeti múzeum olyan hely, ahová szívesen tér vissza a vendég. Mert ott sokat láthat Erdély kultúrkincseiből, s ez – azontúl, amit ilyen módon tanulhat pátriájáról – jócskán melengeti a lel-

Mezőség ismeretlen volt tudományos körökben. A kutatók is elkerülték a román nemzetiségi túlsúly miatt. Kodályék már az 1900-as években kijelentették, hogy a régi magyar népzenei stílus eltűnőben van a magyar nyelvterületen. Aztán a 40-es évek-

a falumban énekelt népdalokat. Ezt a munkát aztán összekapcsoltam a varrottasok összeírásával is. Szabó T. Attila nyelvészeti kutatást végzett a vidéken, s nálunk lakott. Ő irányította figyelmemet a varrottasokra. Aztán beveztem az *Ifjú Erdély* című református ifjúsági lap pályázatára, amit meg is nyertem, s ez kifejezett ösztönzést adott a gyűjtőmunkára. Nemcsak tárgyi, hanem szellemi értékeket is gyűjtöttem egyre tudatosabban. Kodállal is összehoztak, ő adott egy magnót nekem, amivel minőségi felvételeket tudtam készíteni. Több mint hét és fél évtized munkájának eredménye látható tehát itt.

– Kérem, mutassa be olvasóinknak a múzeumot!

– Három mezősegi szobát rendeztünk be, és négy más tájegységit. Mezőség képviselte hangsúlyos, ez talán érthető az előbbieik értelmében is. Mezőség több kisebb tájegységre tagolódik, ezeket foglalja össze a három szoba. A válaszúti szoba nyolc falut képvisel, itt piros-kékkel varrtak, a feketét még a románok sem használták. A másik szoba Palatka és környéke, vagy 16 falu értékeiből mutat fel szép darabokat, ott már inkább feketével varrtak. Aztán jön a széki szoba, amelyik teljesen különbözik a másik két mezősegi szobától. Ezenkívül van két kalotaszegi szobánk: egy Nádas menti, ugyanis én Vistán tanítottam, és onnan tudtam több mindent beszerezni, és egy györgyfalvi szobánk. Berendeztünk egy szász szobát is, bár a szászok elmentek, de a beszerzett tárgyakból egy reprezentatív kiállítás állt össze. Aztán van egy román szobánk, amelyik Beszterce-Nászód megyét képviseli és egy másik, a Bákó környéki moldvai csángók tárgyaiból berendezve. Székelyföldet sokan kutatják, így az itt nem jelenik meg.

– A moldvai csángók viszont egész munkásságában hangsúlyosan jelen vannak...

– Kollégista koromban olvastam Domokos Pál Péter *Moldvai magyarság*

két. És élményét meg szeretné osztani a helyet nem ismerő barátaival, diákjaival, vendégeivel is. Így voltam ezzel én is az idén nyáron, amikor a többezres magángyűjtemény újbóli szemlélésére indultam a hozzám közel állókkal, nem is gondolva, hogy az egykori kúriában ezennel maga a gyűjtő, Kallós Zoltán fogad bennünket. A jelenlegi formájában öt éve működtetett múzeum kincseinek – ismételt – megcsodálása után a 90. évében járó, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas néprajzkutató és népzene gyűjtő szívesen vállalta a beszélgetést.

– Ez a nagyon gazdag tárlat egyetlen emberhez köthető, s ilyenként is egyedülálló Erdélyben. Miként állt össze ez a gyűjtemény?

– Gyerekkori álmom volt egy ilyen múzeum annál is inkább, mert a

ben megjelent Palotay Gertrúdnak egy írása a széki rámán varrott írásosról, ez elkerült Kodálynak a kezébe, és felvette a kérdést: ha ilyen a varrottasuk, milyen lehet a zenéjük? S akkor eljött Székre, és látta, hogy még virágzott a régi magyar népzenei stílus.

En református kollégista voltam, Nagy Géza kiváló magyartanár tanítványa. Az éppen virágzó falujárás idején tanárunk sokat beszélt nekünk az erdélyi népművészetről, de bántotta az önérzetemet, hogy a Mezőséget soha nem említette. Elkezdtem hát felfigyelni sok mindenre itthon a faluban, s már gimnazista koromban elkezdtem a gyűjtést. Közben egy debreceni cserkészcsapat kérésére népdalt énekeltam, s ekkor is meggyőződtem arról, hogy amit én tudok, az mások számára ismeretlen. Tanárom feladatként is adta, hogy írjam össze

című könyvét, ez indított a továbbiakra. Katonának is Románvásárba mentem, hogy az északi csángókkal ismerkedhessek. Miután az akadémiáról kizártak, önként vállaltam a tanítói munkát Moldvában. Abban az időben, a magyarországi forradalom előtt még sok magyar iskola volt azon a vidéken.

– Zoli bácsi nagy hitét mutatja, hogy akkor is gyűjtött, amikor nem nézték jó szemmel ezt a munkát, és amikor még nem sok remény mutatkozott arra, hogy ilyen múzeumot lehet berendezni az összegyűjtött tárgyakból...

– Már a Ceaușescu-időben létre akartuk hozni a múzeumot a Válaszúton üresen álló gerendás mennyezetű kántori lakban, ki is hoztam ide egy csomó mindent. Az akció-

„Gyerekeinknek körülbelül 26 százaléka vegyes (magyar–román) családban él. Jönnek románok is hozzánk, hogy vegyünk fel őket, de ez csak akkor lehetséges, ha vannak magyar felmenőik. Itt aztán a vegyes házasságból származók is hamar megtanulnak magyarul.”

ra felfigyelt a Szekuritáté, és a kultuszinspektor is kijött, és megfenyegették a református papot, hogy csak vallásos témájú tárgyakat állíthat ki. A lelkész eldugta az anyagot, és visszaadta nekem. Ezután pedig hozzám jöttek leltározni a kolozsvári múzeumtól. Sehol nem voltak leltározni, de nálam igen... Minden textil- és kerámiatárgyat felírtak. A csángó anyagot a padlásra rejtettem előlük.

– A gyűjtőmunkában nem akadályozták?

– Nem nézték jó szemmel, mert nemzeti javaknak tekintették a begyűjtött tárgyakat. A Mezősegen sok a rokonom, ez könnyítette a munkát. De itt is előfordult olyan, hogy

a rendőrség pincéjébe kerültem. Buzában például egy ikonvásárlás kapcsán indítottak eljárást ellenem. Csalással vádoltak, mondván, hogy többet értek az ikonok, mint amennyiért vettem őket. Elkobozták az ikonokat, és elküldték őket a kolozsvári a múzeumba, hogy ott mondjanak véleményt róluk. Kós Károly véleményezte, kijelentve, hogy nem érnek többet, mint amennyiért én vásároltam, sőt

volt. Három helyen beázott, annyira nem mentek, hogy egy cserepet arrébb tegyenek. Negyven év alatt egyetlen szegyet sem vertek az épületbe. Sok javítanivaló volt tehát rajta, amikor visszakaptuk. Egy hétig csak hordtuk ki a szemetet belőle. Apámnál az istállóban nem volt olyan mocskok, mint amit itt összehordtak. A tetőszervezetet is ki kellett cserélni, torockói ácsok dolgoztak itt. Az induláskor

még annyit sem. Negyedannyi volt az értékük, mint amennyit én adtam értük. Désen volt a törvényes eljárás. A végzésben az állt, hogy nem ítélnék el, de én fellebbezhetek. Mit fellebbezek? Annyiban maradt az ügy. Aztán több hasonló eset volt. Bákóban is be kisérték a Szekuritátéra, megmotoztak, és még sorolhatnám. Szerencsém volt Domokos Gézával a Kriteriontól, kötöttem egy szerződést a kiadóval, amiben az állt, hogy egy bizonyos kötetre gyűjtök anyagot. Minden évben megújítottuk ezt a szerződést, így nem tudtak belém kötni.

– Zoli bácsi életművének része az alapítvány által működtetett szórványkolégium és az itt futó többi program is. A magyar oktatás újraindítása hogyan történt?

– Nehéz volt az indulás, mert csak ez az egy épületünk volt, amiben ma a múzeum van, és ez korábban a mezőgazdasági társulás használatában

még egy matracunk sem volt. Ott, az új épület helyében volt egy régi csűr, annak a padlásán, a szénában aludtak a gyerekek. Egy ideiglenes zuhanyzót építettünk, sátorvászonnal befedve, ennyi volt. Aztán elkezdtük az építkezést. Magánszemélyként nem kaphattam támogatást, ezért kénytelen voltam létrehozni az alapítványt. Nem akartam, hogy az én nevemet viselje, Válaszút Alapítványra gondoltam, de Szép Gyula ragaszkodott hozzá, hogy ez legyen a neve. Mindenféle szellemi és tárgyi javak fenntartására és az ifjúság körében való népszerűsítésére lett életre hívva.

Az alapítvány szervezésében négyöt tábort szokott lenni nyaranta: alkotótábor gyerekeknek, szórványtábor (ez ingyenes), ifjúsági népzene- és néptánc-tábor, családos alkotótábor és a nagy nemzetközi néptánc-tábor. Utóbbin vagy 400-an voltak az idén a világ számos pontjáról. De mindegyik táborunk igen népszerű. A jövő évi

családos táborba például már az idén jó páran bejelentkeztek. – Év közben is több képzésnek, felnőttoktatási programnak is otthont adunk.

Kiemelt tevékenységünk viszont –

az alsó tagozatos oktatást. Aztán kilencen lettek, s mára már közel 130-an vannak... Beindítottuk a mezőgazdasági szaklíceumot is, az idén egy osztályunk volt, s őszről újabb indul. Az idei, szaklí-

beszél tökéletesen. Ő is nagyon ügyes, jövőre lesz első osztályos.

– Ma, amikor az értékek devalválódásáról beszélünk, itt ennek az ellenkezőjére látunk iskolapéldát...

– Mindenkinek van egy anyanyelve, és mindenkinek kell legyen egy zenei anyanyelve is, ez pedig csakis a magyar népzénén alapulhat. Ehhez szorosan kapcsolódik a magyar mozgáskultúra. Ez a három elválaszthatatlan egymástól. Mindezek őrzésére igyekszik nagy hangsúlyt fektetni az alapítványunk.

A tárgyi értékek gyűjtése is folyamatosan történik. Ma is vásároltam a betérő árústól. A Kossuth-díjjal kapott összeget beépítettük az épületekbe, a Nemzet Művésze címmel havonta járó összeg jó részét pedig a gyűjtemény gyarapítására fordítom. Fontosnak tartom, hogy a tárgyak látványosan legyenek elhelyezve. Ezzel kapcsolatban vitám is volt egyes magyarországi néprajzosokkal.

1999 óta – az alsó tagozatos magyar iskola működtetése. Korábban 25 évig nem volt magyar iskola a faluban. Az első táborunkba feljöttek a magyar gyerekek a faluból, és unokahúgom, Balázs-Bécsi Gyöngyi, aki korábban Széken tanított, feltette a kérdést: ha ennyi magyar gyerek van a faluban, miért nincs magyar iskolája Válaszútnak? Aztán Gyöngyi a helyi református pappal végigjárta a magyar családokat, és ők vállalták, hogy magyar iskolába írják gyermekeiket. Meg is lett az öt gyermek az első osztályhoz, de közben megindult az ellenreakció ugyanúgy, mint Moldvában. Három, vegyes házasságból származó gyermek visszalépett, és bár jóvá volt hagyva az indulás, a maradék kettő nem volt elégséges az első osztály indításához. Akkor én azt mondtam, hogy ha pénzen vesszük is meg azokat a gyerekeket, akkor is be kell indítani, ha már jóvá van hagyva. És akkor hoztunk Fodorházáról egy harmadikos gyereket és a húgát első osztályba, így egyetlen osztatlan osztállyal be lehetett indítani

ceumot végzők közül ötven egy hónapot voltak Magyarországon, Kunhegyesen gyakorlaton. Ott nagyon sok mindent tanultak. Az ottani iskolának tejfeldolgozója van, és 200 hektáron gazdálkodnak. Nemrég voltak a nagy gyerekeink nyaralni, és az 1–4. osztályosok közül tízen voltak a Balatonon.

Gyerekeinknek körülbelül 26 százeleka vegyes (magyar–román) családban él. Jönnek románok is hozzánk, hogy vegyük fel őket, de ez csak akkor lehetséges, ha vannak magyar felmenőik. Itt aztán a vegyes házasságból származók is hamar megtanulnak magyarul. Épp az előbb volt itt egyik ügyes kislányunk, Krisztina, akinek a nagyapja magyar, ő nem beszélt a nyelvet, de három hónap alatt megtanulta. Kiváló képességű kislány, gyönyörűen énekel, most ő is ment a Balatonra.

Olyan gyermekünk is van, aki magyar származású, de ortodoxnak van keresztelve. Ilyen az egyik gyereke kisfiúnk. Tud magyarul, de még nem

„Mindenkinek van egy anyanyelve, és mindenkinek kell legyen egy zenei anyanyelve is, ez pedig csakis a magyar népzénén alapulhat. Ehhez szorosan kapcsolódik a magyar mozgáskultúra. Ez a három elválaszthatatlan egymástól. Mindezek őrzésére igyekszik nagy hangsúlyt fektetni az alapítványunk.”

A kézművesház avatásán jelen volt Orbán Viktor miniszterelnök is, levittük a raktárba, megmutattuk neki, hogy szinte még egyszer ennyi tárgy várokozik kiállításra itt. Ő a múzeum bővítését javasolta. Remélem, jövőre megjön az újabb épületszárny építéséhez szükséges pénzösszeg. Mindez az utánunk jövőeknek marad örökségül. Magyar örökségül.

OSZVÁTH JUDIT

Óvodáról óvodára jár a kétszemélyes gyergyói HalVirág bábszínház

Színházi előszoba a paraván előtt

A HalVirág bábszínház minden gyergyószéki óvodát bejár, ötletesebbnél ötletesebb díszlet-, jelmez- és kelléktárával, na meg szórakoztató előadásaival elvarázsolja a kicsiket. Kétszemélyes a munka a paraván mögött, és gyakran csupán tízfős a nézősereg. A bábszínészek vallják, hogy az a céljuk, hogy minden gyerekhez eljussanak előadásaik. Nem titkolt szándékuk az sem, hogy megszerettségük a kicsikkel a színházat. „A sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban végeztem, és az érettségi előtti időszakban a színház büféjéből hallgattuk, hogy mikor csengenek be. Akkoriban Nagy Kopeczky Kálmán színész bábszínészeket keresett, és egyhetes kurzusokat tartott, a barátnőimmel részt vettünk ezeken. 1999-ben találkoztam a bábszínházzal, de ez egy időre el is felejtődött. Teatrológiára felvételiztem Kolozsvárra, és egy év után, amit a Kolozsvári Magyar Operánál töltöttem, a gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színházhoz szerződtem irodalmi titkárnak, 2004 óta a városban élek” – foglalta össze Borsos Virág, a HalVirág bábszínház megálmodója.

Kiindulópont a sokszor elmondott mese

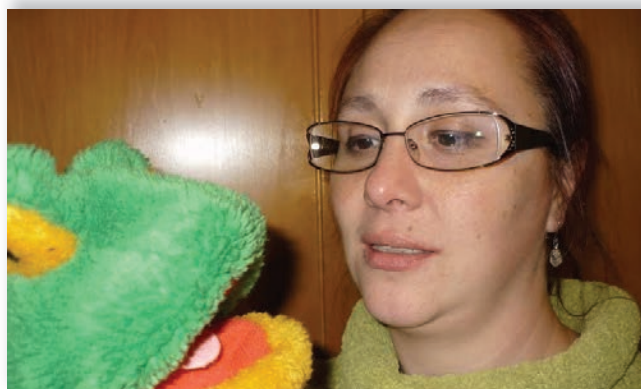
„Amikor Eszter lányom két éves lett, akkor legalább másfél éven keresztül mindig ugyanazt a mesét kellett elolvasnom neki: a három bakkecske volt a kedvence. Már kívülről fújtam, színpadon is láttam magam előtt, ekkor jött az ötlet, hogy egy egyszemélyes bábszínházban életre keltsem a kecskéket. 2012 februárjában született meg az előadás, A három bakkecskét az óvodai csoportban mutattam be először, majd csoportokhoz, házhoz mentem az egyszemélyes bábszínházzal, felkerestem Gyergyószentmiklós óvodáit” – mesélt a kezdetekről az ötletgazda. Hozzátette, egyik előadás után az óvodában találkozott Tamás Boglár színésznővel, akivel melleleg kolléganők a Figura Stúdió Színháznál. Ő éppen Vidor fiát hozta, és futólag beszéltünk az előadásról és arról, hogy talán jó lenne majd együtt bábszínházat csinálni. Így került Tamás Boglár a HalVirág bábszínházhoz, és már ketten voltunk” – mesélte Borsos Virág a bábszínház alakulásáról.

A HalVirág Egyesület jelenleg négy alapító taggal működik, hazai és magyarországi kiírásokon pályáz. „Mivel célunk minél több helyre, kis közösségekbe is elvinni az előadásokat, pályázatból igyekszünk az anyagiakat előteremteni. Saját magunk készítjük a bábokat, besegít a díszlet- és bábkészítésbe a Figura Stúdió Színház korábbi munkatársa, Tamás Rozália, az előadások szövegét jómagam állítom össze, az előadás zenéje pedig Szabó Zsófia tanítónő hozzáértő munkája” – fejtette ki Borsos Virág.

Bábszínház egyetlen nézőnek

A kétszemélyes bábszínház alapítója már az első előadást is hiánypótlónak szánta. „Úgy éreztem, Gyergyóban hiánycikknek számít a bábszínház. Ahogy iskolákban, óvodákban járva tapasztaltam, a klasszikus, hagyományos, paraván mögött elbújt bábszínészes bábszínházból elég sok csoport működik Erdélyben. Ők úgymond vándorbábszínházast játszanak, viszont a nagyobb csoportokat célozzák meg. Kevés olyan

társulat akad, amely a nyolc-tíz fős csoportokhoz is elmegy, az olyan óvodákba, ahonnan nem tudnak eljönni a gyerekek Gyergyószentmiklóstra, vagy egy olyan színházi központba, ahol bábszínházat láthatnának a kicsik: legtöbbször nem men-

- Borsos Virág: „Mi fokozatosan szeretnénk felkészíteni a gyerekeket a színházra, hogy ne féljenek”

nek ilyen településekre a hivatásos vagy akár amatőr vándorbábszínházak” – ecsetelte Borsos Virág. Mint mesélte, az is előfordult, hogy nyolcfős csoportnak játszottak, sőt az is megtörtént, hogy a kis nézők először találkoztak életükben báb-

színházzal. A HalVirág bábszínház karitatív előadásokat is tart állandó jelleggel. „Beteg gyerek részére adománygyűjtő bábszínházat szerveztünk, és pár hónap múlva, amikor felgyógyult a kislány, csak neki játszottunk, az otthonában. Előadásainkat elvisszük a Napsugár az Esőben Egyesület által működtetett, értelmi fogyatékkal élő fiatalok és felnőttek napközijébe is, többször játszottunk a Szent Erzsébet-öregotthonban, a Bőjte Csaba testvér által működtetett Szent Anna-gyerekotthonban is” – tette hozzá Borsos Virág.

Fokozatos felkészítés a színházra

A kétszemélyes bábszínház rendszeresen tart előadásokat Gyergyószék falvaiban, és már több alkalommal jártak a fakanálbábuk Csíkszéken, Udvarhelyszéken, Menaságban is. „Azáltal, hogy „házhoz megyünk” a gyerekekhez, látják az előadást, találkoznak velünk, egyfajta színházra való nevelés is a célunk. Meglátásunk szerint fontos, hogy a gyerekek első találkozásuk a színházzal pozitív élmény legyen. Látják, hogyan épül fel a paraván, nem félnek tőle. Akadt olyan nézőnk, aki sírva jött be, majd figyelemmel követte az előadást, a végén pedig sírva ment ki, mert véget ért a móka” – mesélte a bábszínész. Úgy fogalmazott, a nagy színháztermi előadások esetenként megijeszthetik a gyerekeket, az előadás előtti sötétség negatívan hathat rájuk. „Mi fokozatosan szeretnénk felkészíteni a gyerekeket a színházra, hogy ne féljenek. Többször is megtörtént, hogy a gyerekek az előadás után a paraván mögött több személyt vártak. Például a *Macskacica* tízszerreplős. Csodálkoztak, hogy csak ketten vagyunk” – avatott be Tamás Boglár a paraván mögötti színjátszás titkaiba. Úgy fogalmazott, ez egy másfajta világ, a gyerekektől azonnal érkezik a visszajelzés. „Minket nem látnak, ezért gyakran az első percek után beleszólnak a játékba, bekapcsolódnak, biztatják az éppen bajban lévő főszereplőt. Az előadás után kezükbe veszik, forgatják a díszletet, a fakanalakat, történetet rögtönöznek, valódi élményt jelent számukra a ” – fűzte hozzá Tamás Boglár, hozzátéve, bizony egy előadás kihívást jelent számára.

A *Három bakkecske* című előadás után a *Macskacica* következett. A *Mi van a ládikóban?* pedig attól volt különleges, hogy székel ruhás fakanálbábuk szerepeltek benne. Majd a *kőleves* következett, jelenleg a *Vert vízi veretlent, avagy a róka és a farkas barátságát* játsszák. Mint megtudtuk, az előadásokhoz két program kapcsolódik, az egyik az előadásfüggő bábos foglalkozás, az előadásból választott szereplő, fakanálbábu elkészítése. „Legutóbb készítettünk rókát és farkast is: aki mindkét foglalkozáson részt vett, az otthon is el tudta játszani a bábukkal a mesét. Népszerűnek bizonyult a lovacskakészítés, a pulikutyabáb megalkotása, illetve az Iskola másként program keretében a bakkecske elkészítése. Másik programunk a drámapedagógiai elemeket is alkalmazó, Barangolás báborgszágban elnevezésű foglalkozás. Ezt háromórásra terveztük, és inkább elemistáknak szól” – mesélte Borsos Virág. Kifejtette, az első órában drámapedagógiai eszközöket alkalmaznak: játékokkal báborgszágba mennek, megismerkednek a bábfajtákkal, kesztyűs bábuval, marionettel, fakanálbábuval, beszélgetnek a kínai óriás sárkányokról is. Így mintegy ők válnak bábokká, beszélgetnek, mozognak – ezt a játékos foglalkozást nagyon szeretik a gyerekek. A második órán kézműves foglalkozás keretében elkészítenek egy bábut, amivel a harmadik órában egy ötperces kis előadást mutatnak be. „Általában a kutya és a macska barátságát szoktuk dramatizálni, mivel rövid tanmese. De volt eset, hogy kérésre december tájékán karácsonyi

témát dolgoztunk fel, és Mikulást, manót készítettünk. Évente 1800-2000 fakanalat öltöztetünk, viszont nem tudjuk mindenhol, minden előadás után megoldani, hogy foglalkozá-

sokat tartunk. Előadásaink átlagosan 60-90 előadást érnek meg, 3500-4000 gyerek nézi meg” – mesélte Borsos Virág.

Következő a Betlehem csillaga

A következő bábszínházi előadás címe Betlehem csillaga, a hagyományos betlehemes játékokból kiindulva fakanál-bábszínházi produkciót terveznek. „Ami már biztos, hogy az angyal óriási nagy lesz, és fátlyakból készül. Ezt az előadást a téli hónapokban játszánánk. És van egy régi álmom: szeretnénk megjeleníteni a Gyilkos-tó legendáját, remélem, minél hamarabb összejön. A hegymást bábszínházban megoldani, na meg a vizet, a legendát átalakítani úgy, hogy színpadon megjelenjen: persze kihívást jelent számunkra. De ez egy álom, és reméljük, valóra is válik” – avatott be Borsos Virág és Tamás Boglár a bábszínház terveibe.

BARICZ TAMÁS IMOLA

Alternatív elemek alkalmazása előkészítő osztályban

Az előkészítő osztály legfőbb feladata az óvoda és iskola közötti átmenet megvalósítása, az iskolára való felkészítés. Tanév elején azt a célt tűztem ki magamnak, hogy próbálom megszerettetni a gyermekekkel az iskolát, hogy szívesen és jókedvvel járjanak iskolába, ugyanakkor úgy próbáljam tanítani őket, hogy az fel se tűnjön számukra. Mivel az óvodáskorú gyermek elsődleges tevékenysége a játékra és a játék elemeire épít, ezért a célom elérésének érdekében nagyon sokat játszottunk, de emellett rengeteg alternatív elemet is alkalmaztam, ez pedig megkönnyítette a tanulást.

Lépésről lépésre

Három alternatív pedagógiai irányzatból vettem azokat az elemeket, módszereket, amelyekről úgy gondoltam, hogy érdemes kipróbálni előkészítő osztályban, illetve illik az adott témához, valamint az osztályom és az én egyéniségemhez is. Romániában egyik legismertebb és legelterjedtebb gyermekközpontú alternatív pedagógia a „step by step”, avagy „lépésről lépésre” iskola. A program 1994-ben alakult a Soros Alapítvány támogatásával Head Start elnevezéssel, és csak 1995-től vette fel a „step by step”, vagyis a „lépésről lépésre” nevet. A hagyományos osztályokkal szemben egy step by step osztályban nem padok, hanem kis asztalkák találhatók székekkel körülvéve. Ezeket az asztalokat polcokkal különítik el egymástól, hiszen mindenik kis tér egy külön „sarkot” (művészeti, matematika-, írás-, olvasás-, tudomány- és építősarok) képvisel. Tehát az oktatás csoportokra oszlik, amelyen belül egyénileg, párban és csoportosan tevékenykedhetnek a gyermekek. Az elsajátítandó tananyag ugyanaz, mint egy hagyományos osztályban, csak a tanítási mód különbözik, hiszen ebben az osztályban a gyerekek felfedezve tanulnak. Mivel az osztályomban adott volt a mozgatható asztalka és szék, ezért nem volt nehéz dolgom a sarkok kialakításában. Az ilyen tanítási formát olyankor alkalmaztam, amikor ko-

operatív vagy éppen projekt módszerrel dolgoztunk. Ilyenkor nemcsak az adott témákat sajátították el, hanem a csoport is formálódott. Nagyon sokat segített a differenciált oktatásban is, hiszen ha úgy próbáltam kialakítani a csoportokat, hogy az adott témakörön belül jobban és kevésbé jobban teljesítő gyerekeket egy csoportba irányí-

formát, ami előrevetítheti a témát (pl. tavaszi téma esetében: „Jó reggelt, kedves katicabogarak!”). A köszöntés után megjelöljük a reggeli üzenet dátumát, majd a napi órarendben sorakozó tantárgyakból egy-egy olyan feladatot beszélünk meg, ami előrevetíti a napi témát, amit a különböző sarkokban részleteznek majd. Az „Újdonság” részben

tottam, ennek függvényében jobban oda tudtam figyelni arra, hogy kinek milyen módon kell segítséget nyújtani, illetve ki az, aki lassabban vagy gyorsabban oldja meg ugyanazt a feladatot. Ez a tanítási forma sokkal felszabadultabb a gyerekek számára, kevesebb az esély a szorongás kialakulására.

Másik fontos elem, melyet a step by step pedagógia használ, a reggeli beszélgetés és a reggeli üzenet mozanata. Ilyenkor a napot félkörbe ülve kezdjük, a gyerekek köszöntik egymást. A köszöntés után közösen megoldjuk a reggeli üzenetbe rejtett feladatot. A reggeli üzenet tartalmaz egy köszöntési

a gyerekek elmesélik új élményeiket. Ilyenkor kiemelt figyelemmel követjük a „forró székben” mesélő gyermeket, aki friss élményeit osztja meg társaival. A step by step pedagógiának hasznos és praktikus eleme az időjárásnaptár kitöltése. Ez a mozzanat is a reggeli találkozás, a reggeli beszélgetés keretében történik. A naptárt a pedagógus is könnyen elkészítheti, saját osztályára szabva díszítheti. A naptár nemcsak a napi dátumot, napot, hónapot, évet tartalmazza, hanem jelölni lehet az időjárást, a jelenlétet (fényképek segítségével), a születésnapos gyerekeket, valamint kreativitásunktól függően egyéb érdekes információkat is, ami

az osztályt érdekli. A reggeli rutintevékenység segíti az előkészítő gyermekeket abban, hogy megtanuljon tájékozódni a naptárban, ismerje az időhöz kapcsolódó fogalmakat, hogy kialakuljon az időérzéke.

alatt alkalmazhatunk koordinációs gyakorlatokat is. Építhetünk építőkockából egy négyzet vagy téglalap alakú utat. A gyermeknek az a feladata, hogy csengővel (vagy kulcscsomóval, esetleg egy pohár vízzel) a kezében úgy jár-

3. Szívárványbetű/betűelem: A gyerekek a szívárvány színeivel írják a betűt/betűelemet egy lapon látható nagy betű-/betűelemkontúrba.

Ennek az írástanításnak a hátránya, hogy a dörzsbetűk/betűelemek elkészítése időigényes, de a grízbe való írást és a szívárványos betűelemek írását ajánlom mindenkinek, mert nagyon kedvelik a gyerekek.

Életkori sajátosságok és fejlődéspedagógia

A harmadik, gyermekközpontú pedagógia, mely hazánkban is több helyen működik, az a Waldorf-pedagógia. A Waldorf-pedagógia fejlődéspedagógia, melyben döntően az életkori sajátosságok határozzák meg a tevékenységformákat, a módszert és a tananyagot. A Waldorf-iskolát „a szív, a kéz és a fej iskolájának” is nevezik, mivel a gyermekek testi, lelki és szellemi fejlődését harmonikus egységben kezeli. A nevelést művészetnek tekinti, a tanulási folyamatot pedig a szabadság eszközeként, amellyel elvezethetjük a gyermeket önmagához, hogy felnőttként képessé váljon saját útjának felismerésére és követésére. A Waldorf-pedagógiából a természetközelséget tanultuk el. Nagyon sok, természetben megtalálható elemet vittünk be az osztályba, és ezekkel dekoráltunk. Létrehoztunk az osztályban egy természetsarkot, melyet évszakonként, akár hónaponként is változtattuk. Ebben a tevékenységben nemcsak a gyerekek, hanem a szülők is részt vettek: az évszakra jellemző gyümölcsöket, zöldeket hoztak, tölklámpát, adventi koszorút, madáretetőt készítettünk, mindezekhez a természetben is megtalálható elemeket használtunk. Összegzésként: kíváncsisággal próbáltam ki olyan elemeket, melyek számomra még újak, de érdekesek voltak. Most bátran merem ajánlani mindazoknak, akik nyitottak az újításra, hogy próbálják ki azokat az elemeket, amelyek közel állnak a pedagógus és a gyerekek egyéniségéhez is. Ennek eredménye és hitelessége meglátszik a gyermekek arcán. Mária Montessori szavaival élve, „egy bizonyíték az oktatási eljárás hatékonyságáról, ha a gyermek boldog.”

PAP EDINA

a Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Kolozsvár Alternatív Iskolák
Mesteri I. év

Érintés és érzelmi hatás

Egy másik alternatív pedagógiai irányzat, mely Romániában is működik, és számomra talán a legkedvesebb, a Montessori gyermekközpontú alternatív pedagógia. Ennek elemei közül alkalmaztam a reggeli csendkört, ilyenkor körbeültünk egy szőnyegen, a kör közepére egy meggyújtott gyertyát helyeztünk, s ilyenkor köszöntjük egymást úgy, hogy mindenki becsukja a szemét. A bal oldalon ülő gyereket óvatosan megsimogatom, a gyerek kinyithatja a szemét, és ugyanúgy köszönti a mellette lévő gyermeket. Ez azért jó, mert mindenkit köszöntünk így, emellett tudjuk azt, hogy az érintés milyen nagy hatást gyakorol az érzelmi világunkra. Ugyancsak a csendkör alatt körbeindíthatunk egy csengőt, a gyerekeknek pedig úgy kell körbeadniuk, hogy az véletlenül se szólaljon meg. Ez a gyakorlat segíti az irányított figyelem fejlesztését, az egymásra való összpontosítást, egymásra hangolódást. Ugyancsak a csendkörmozzanat

ja körül a kialakított utat, hogy közben az egyik láb érinti a másik sarkát, az út széleit ne érintse, valamint a csengő se szólaljon meg a kezében. Ez a gyakorlat annyira tetszik a gyerekeknek, hogy mindenki figyelmesen és síri csendben szorít a társának, hogy sikeresen célba érjen, majd célbaéréskor hatalmas tapsviharral jutalmazták.

Írástani módszerek

A következő specifikus Montessori írástanítási módszereket alkalmaztam előkészítő osztályban:

Dörzsbetű (betűelem) tappintása: A gyerekek egy deszkalapra ragasztott dörzspapírból készült betűn/betűelemen húzzák végig a két ujjukat (mutató és középső ujj), a betű/betűelem írásának iránya szerint.

Grízbe való írás: A gyerekek egy tálcán található vékony grízrétegbe írják az új betűt/betűelemet, ugyancsak két ujjal (mutató és középső ujj). A gyermek annyszor írhatja a betűt/betűelemet, ahányszor szeretné.

Az ébenre pácolt polc

Másodikos lehettem, amikor a tanító néni azt a feladatot adta, gondolkozzunk azon, hogy ki a példaképünk, és igyekezett elmesélni, mit jelent a példakép: az, akihez nagyon-nagyon szeretnénk hasonlítani, amikor nagyok leszünk, de nem a szemünk, a hajunk, hanem ami belül van, a szívünk meg a lelkünk, úgy emlékszem, talán azt is mondta: nem baj az sem, ha a szüleinkre akarunk belül is hasonlítani, de keressünk valakit rajtuk kívül is. Adott pár példát a példaképre, úgyszólván mire hazamentem, már tudtam: Petőfi Sándor, Kányádi Sándor és Gábor Áron a példaképem. Illetve Kobak, Hervay Gizella Kobakja, nem tudom, miért, de abban az évben tanultunk róla az iskolában, tetszett nekem ez a Kobak.

„Te is a példaképem lehetsz, ha akarod, és édesapám is, de rátok úgyis fogok hasonlítani kívülről. Jó?” – mondtam körülbelül ezt ényának – akkor még „édesanyámnak” szólítottam –, s ő meg valahogy így felelt, kerekítve a szemeit és a magánhangzóit hülyén ívelő hangnemben, mint a gügye, rájátszó bábszínész, amikor azt mondja, „Ó, szeeervusztók gyerekek! Jóók vagytóóók?” – azért így, mert gyermek-

„Másodikos lehettem, amikor a tanító néni azt a feladatot adta, gondolkozzunk azon, hogy ki a példaképünk, és igyekezett elmesélni, mit jelent a példakép: az, akihez nagyon-nagyon szeretnénk hasonlítani, amikor nagyok leszünk, de nem a szemünk, a hajunk, hanem ami belül van.”

kel beszél: „Petőfi-i-i? Kááányádi-i-i! Naaagyon jó, Ágóóó! Lááátod, milyen jóóó?”

Rohantam át Mámáci nénihez megbeszélni a példaképeim, és Mámáci néni jónak, érdekesnek találta, hogy nekem a példaképeim Petőfi Sándor, Kobak, Kányádi Sándor és Gábor Áron. Megkérdezte, milyen sorrendben: melyiket tegyük előre? – ezt nem értettem, nem tudtam mást elképzelni, mint azt, hogy egyformán lennének a példaképeim; arra gondoltam, milyen szomorúan és tanácstalanul nézne Kányádi Sándor, mert ő még él, épa meg énya személyesen ismerik, hogy ő második helyre kerülne, Kobak és Petőfi után. Mámáci néni ezzel egyetértett, neki is mindig volt példaképe, több példaképe, mikor az egyiket tartotta nagyobb példának, mikor a másikat, mert olyan példakép talán nincs, aki mindenre jó példa, hacsak Jézus nem: jól tud főzni, szépen beszél, helyesen ír, megeszi a levest, szereti a felebarátját, gyorsan szalad a tornaórán, szereti a virágokat. (...)

– Aznap kezdődött (...) az ébenfeketére pácolt polc története: Mámáci néni levett mindent arról a négy-öt szintű polcra, ami a nappali szobájukban állt, ezen nem álltak könyvek, nem értettem, miért akar hirtelen takarítani,

• FARKAS ILONA JANKA, 7. OSZTÁLYOS

- Mámáci néni jónak, érdekesnek találta, hogy a példaképeim Petőfi Sándor, Kobak, Kányádi Sándor és Gábor Áron. Megkérdezte, milyen sorrendben: melyiket tegyük előre?

magyarázta, hogy a polcot szépen kettéosztjuk, és egyik felén ő fogja feltenni a saját példaképeit, a másik felén én, a felső polcra tesszük azt, akinek nagyon-nagyon követnénk a példáját, aztán lennebb azokat, akiknek szintén jó a példája, de nem annyira fontos nekünk – ez nem azt jelenti, hogy kevésbé jó ember az illető, vagy kevésbé szeretjük.

(...)

Ez volt az a polc, ahova nem tette fel Mámáci néni azt a lilára festett porcelánelefántot, amit egyszer én vittem neki ajándékba. Valaki beállított hozzánk ezzel a törekeny elefánttal, forgattuk, fogdostuk, már nagyok voltunk hozzá, hogy sokáig ilyen rideg és kényes tárggyal játszunk, Csuba

odaadta ényának, tegye fel valahova, mert ez a szép elefánt nem játék, eltörik.

Énya, épa szinte egyszerre szólaltak, nem tesszük sehova, nem kell a házban ilyen, mert ez egy nagy giccs: „Ágó, vidd át gyorsan Mámáci néniéknek, mondd meg, neki hoztad ajándékba, örüljön Mámáci néni! Jóóóóó!”

Mámáci néni köszönte szépen, kedves vagyok, és hogy fogjuk hívni az elefántot? – én kérdeztem, fel fogja tenni a szekrényre? – de vigyázzon, mert énya, épa azt mondták, hogy ez egy nagy gicsa: „És ezért hoztam át ide nektek, Mámáci néni, mert gicsa, nálunk nem szabad, te pedig fogsz örülni neki. De nem akarlak becsapni.”

„Ágó, köszönöm, hogy azt szeretnéd, örüljek. Igazatok van, persze ez tényleg giccs. Nem gicsa, hanem giccs. Nálunk sincs ilyesmi.” – Mámáci néni elmagyarázta, mi a giccs, hogy nem szabad az olyasmit gyűjteni; vannak emberek, akik szeretik, hát az ők bajuk, attól még nem rossz emberek, és egy példát mondott: a művirág giccs, mert műanyagból van, de ha már egyszer virágnak hívják, legyen igazi, élő virág.

Úgy emlékszem, hogy erre ezt mondtam neki: „Mámáci néni, és télen, amikor nincs virág?”

„Van télen is szegfű, üvegházból. És van jégvirág! Úgyis jön a tavasz mindig, nem?”

„Azért giccs a porcelánelefánt, mert nem igazi elefánt? Hát ide tényleg nem tudna bejönni egy igazi elefánt.”

„Nem azért giccs, mert nem igazi elefánt, hanem azért giccs, mert nem igazi szobor.” – azt hiszem, ettől a mondatától három-négy évet léptem előre fejlődésemben, valamit éreztem, a gyorsulás szédületét; nem kérdeztem to-

„Aznap kezdődött (...) az ébenfeketére pácolt polc története: Mámáci néni levett mindent arról a négy-öt szintű polcra, ami a nappali szobájukban állt, ezen nem álltak könyvek, nem értettem, miért akar hirtelen takarítani, magyarázta, hogy a polcot szépen kettéosztjuk, és egyik felén ő fogja feltenni a saját példaképeit, a másik felén én.”

vább, akkor pedig mi az igazi szobor, féltem, több magyarázat összekavar, és visszazuhanok ebből a gyorsan elnyert pár éves előnyből, és mindig olyan jó nagy lánynak lenni. Mámáci néni sem hagyta, hogy netán koraéretté legyek, kihívott a konyhába, kinyitott egy faliszekrényt, ahol tányérok, csészék álltak, porcelán sőtartó, tojástartó. Hófehér szalvétából sok vesződéssel istállót hajtogattunk, betettük a szekrénybe, abba pedig az elefántot.

(...)

A legfelső polcra feltettem énya, épa és Petőfi Sándor képét, ényát azért mert anyám, épát azért, mert apám, Petőfit azért, mert meghalt értünk a kezében karddal és tollal a segesvári állomáson.

Segesvár nekem állomás volt, ott vártunk két-három-négy órát a székelyudvarhelyi csatlakozásra, mikor énya magával vitt Székelyföldre dobozos tájszócédulák vagy néprajzok skiccelése ügyében. Néha épa velünk jött

irodalmi ügyben, a hosszú várakozás alatt előadást tartott nekünk a segesvári szászokról meg „ezekről”, akik eladták a segesvári szászokat a nyugatnémeteknek fejenként ezer márkáért, ényával nem figyeltünk erre, kemény tojástartó a váróteremben, falatonként sóztuk, haraptuk, imádtam ott a kemény tojástartó, máshol csak immel-ámmal ettem meg; emlékszem, a váróterem falán egy homályosra kopott

„Mámáci nénit is fel akartam tenni a legfelső polcra, ő erre kacagott, hogy nem szeretett volna meghalni a segesvári állomáson – nevettem én is, hallva ezt odalent nála otthon kacagott Hetfűné, Rőzsi is, és biztos Átláccó Zergike néni is az emeleten.”

nagy fénykép lógott a Duna-deltáról, rajta egy pelikán, mögötte naplementével. Már középiskolás koromban Botival, a barátommal egy koncertre utaztunk Segesvárra: még mindig ott volt a kép kifakultan, élt még rajta a pelikán, öreg volt már a naplementével a háta mögött.

„Igen, de az napkelte, nem naplemente.” – kacagott Boti, és nagyot pusztított rajta, amiért segít nekem így kiegészíteni gyermekkorom régi emlékeit.

Mámáci nénit is fel akartam tenni a legfelső polcra, ő erre kacagott, hogy nem szeretett volna meghalni a segesvári állomáson – nevettem én is, hallva ezt odalent nála otthon kacagott Hetfűné, Rőzsi is, és biztos Átláccó Zergike néni is az emeleten –, szóval őt tegyem eggyel lejjebb, s emlékezzek: akik lennebb kerülnek, azokat ugyanúgy szeretem, és példának letette Mámáci néni kedvenc nagyapját a legalsó polcra, akinek becsületességét és hazaszeretetét tisztelte, persze egyébként nem akart olyan lenni, mint ez a száz évvel ezelőtti nagyapa.

A következő polcra tettem Kobakot, mert meghalt a földrengésben; Mámáci néni szölt, azokat a tulajdonságokat nézzem, amiket magamnak is szeretnék, és ne azért tegyek valakit magasra, mert meghalt valamiben: földrengésben, állomáson.

„Azért van ez, Búzáné, mert az iskolában ilyesmivel hülyítik őket: háborúval, elesett katonákkal, ágyúval, vérrel.” – szölt fel Husika néni a szobájából.

Így Kobakot nem a földrengés miatt tettem a polcra, hanem mert szófogadó fiúcska volt, szófogadóbb, mint Csuba, de nem annyira szófogadó, mint Hetfű bácsiék fia, Janó.

Részlet Magyarai Tivadar A Ragasztott ház című kisregényéből. A történetben egy fiatal lány meséli gyermekkorát. A kisregény azonos című kötetben jelent meg a Koinónia Kiadó gondozásában 2015-ben két másik kisregény mellett. Ebben a részletben a kislány apjára, anyjára utal, akiket ő és fivére, Csuba, „épának” és „ényának” szólít, illetve a szomszédokra, főleg Mámáci néniére, aki csecsemőkorától vigyázott rá.

MAGYARI TIVADAR

Tanévszerkezet: hosszabb lett a téli szünet

Utolsó pillanatban, pár nappal az új, 2015–2016-os tanév kezdete előtt módosította annak szerkezetét az oktatási minisztérium. Az új szerkezet szerint a téli vakáció egy héttel tovább tart, a nyári szünet pedig egy héttel később, június végén veszi kezdetét. A minisztérium rendelete szeptember 10-én, négy nappal az iskolakezdés előtt jelent meg a *Hivatalos Közlönyben*. Eszerint a szeptember 14-én megkezdődött iskolai időszak december 18-án ér véget, a téli vakáció pedig három hétig, január 10-éig tart, egy héttel tovább, mint eredetileg tervezték. Emiatt azonban a nyári vakáció is később, június 25-én kezdődik, és nem ér véget szeptember 4-én, ahogy arról korábban szó volt, hanem 11-éig tart. A korábbi tervekhez képest a végzős, 12. és 13. osztályosok június 3-án fejezik be az iskolát, a nyolcadikosok pedig egy héttel később, június 17-én. Az első félévben az elemi és az előkészítő osztályok október 31. és november 8. között is kapnak egy egyhetes vakációt, illetve február 6. és 14. között lesz a félévközi szünet. A második szemeszterben április 23. és május 2. között, a tavaszi vakáción pihenhetnek a diákok.

November 15-ig igényelhetők az ingyenes tankönyvtámogatások

„Az oktatási minisztérium kormányhatározat-tervezetének értelmében az állami iskolák – beleértve az egyházi iskolákat is – 11–13. osztályos tanulóinak tankönyvcsomagját 55 lej értékig megtéríti a tanügyi szaktárca. A kérések leadásának határideje november 15., a kifizetéseké pedig december 18.” – részletezte a tervezet megjelenését követően Király András, az RMDSZ oktatásügyi államtitkára. Az új tanévtől kezdődően 60 lej értékben visszatéríti az oktatási tárca a 11. és 12. osztályosok tankönyvre fordított pénzösszegét, 2016 szeptemberétől pedig teljesen ingyenesek lesznek a tankönyvek a két évfolyam számára – adta hírül közleményében a Romániai Magyar Középiskolások Szövetsége (Makosz). Ebben rámutatnak, hogy az Országos Diáktanács (CNE) és a Konstancai Diákszövetség (AEC) tárgyalta Sorin

Cimpeanu tanügyminiszterrel, aki a találkozót követően televíziós műsorban is megerősítette: első lépésben megtérítik az érettségi tantárgyak tankönyveinek árát. A diákok a nyugalapján igényelhetik majd a pénzt. „Az idei tanévtől végre elkezdhetik alkalmazni a 2011-ben elfogadott tanügyi törvényt” – jegyezte meg Facebook-oldalán a Konstancai Diákszövetség. A Makosz közleményében rámutatott: a romániai diákság képviselői egy olyan témáról tárgyaltak a tanügyminiszterrel, amely már évek óta megkérdőjelezi az oktatás ingyenességét. Ugyanakkor emlékeztet arra, hogy a középiskolás szervezet 2013 novemberében indított kampányt annak érdekében, hogy a 11. és 12. osztályos diákok számára díjmentesen biztosítson tankönyveket az oktatási tárca.

Sok a felkészületlen iskola

Két héttel a tanévkezdés előtt az ország 800 iskolaépületében nem sikerült befejezni a felújítási munkálatokat, ugyanakkor számos tanintézet nem kapta meg a működéshez szükséges egészségügyi engedélyt – közölte az oktatási minisztérium. Sorin Cimpeanu oktatási miniszter ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ennek ellenére a diákok zavartalanul elkezdhetik az új tanévet. Az erdélyi megyékben nincsenek komolyabb problémák. Kovászna megyében 316 tanintézet nyitja meg kapuit – ezek 80 százaléka vidéken –, hat iskola esetében azonban egészen gondot okoz az egészségügyi engedély kiváltása, mivel idén sem tudták megoldani az ivóvízellátást. Kiss Imre főtanfelügyelő szerint az önkormányzatok sem találtak megoldást a hiányosságok orvoslására. Maros megyében a legtöbb tanintézet elkészült az új iskolai év megkezdésére, közölte Ștefan Someșan főtanfelügyelő. Az egészségügyi engedélyekkel azonban itt is gondok lesznek: 692 tanintézetből 518 kapta meg a jóváhagyást, a többi kérést elutasították ivóvíz és mosdók, illetve játszótér vagy udvar hiánya miatt. Török Zoltán Kolozs megyei főtanfelügyelő-helyettes szerint Kolozsváron két olyan iskola van, ahol a tanév kezdetéig biztosan nem fejezik be a munkálatokat, így arra kényszerülnek, hogy október közepéig délutáni tanórákat tartsanak. A csíkszéki tanintézetek többségében tanévkezdésre elkészültek, de olyan tanintézet is akad, ahol a télíg még nagyobb mértékű javítást is el akarnak végezni.

Erdélyieket is támogat

a Rákóczi Szövetség

A Kárpát-medence csaknem 5800 magyar iskolakezdőjét részesíti ösztöndíjban a Rákóczi Szövetség az őszy folyamán beiratkozási programja keretében. Az ösztöndíjak átadása Gútán, a szlovákiai magyar iskolák országos tanévnitó ünnepségén kezdődött. A szervezet közleménye szerint az ösztöndíjakat szeptember és december között több mint 200 Kárpát-medencei helyszínen, csaknem 5800 diáknak szeretnék átadni. A program érinti a teljes Felvidéket, ahol 3550 diák részesül az ösztöndíjban, a teljes Bihar megyét, Temesvárt és Dést, ahol 1800 iskolakezdőhöz jut el a támogatás. Része a programnak a kárpátaljai Felső-Tisza vidék 100 iskolakezdője, továbbá 40 délvidéki szórványtelepülés 350 első osztályosa, Horvátországot és a Muravidéket is beleértve. A Rákóczi Szövetség beiratkozási programja 2004 óta tart annak érdekében, hogy minél több külföldi magyar család merje vállalni gyermeke magyar nyelvű iskolába íratását, és ezzel segítse a magyar közösségek megmaradását is. Az ösztöndíj összege 10 ezer forint, a pénzt az iskolakezdők szülei vehetik át.

Megkapják fizetésüket a Hargita megyei tanárok

Egyelőre megoldódott a Hargita megyei tanügyi alkalmazottak bérezési kérdése: a tanfelügyelőség a minisztériumi előírásoknak megfelelően elvégezte a kiigazításokat a személyzet számára vonatkozóan az online nyilvántartásban, így az érintettek időben megkapják augusztusi fizetésüket. Görbe Péter megyei főtanfelügyelő közölte: a juttatásokat már elkezdték utalni a tanintézeteknek, a bérek kiadását pedig „külső tényezők már nem akadályozzák, gondok legfeljebb akkor lehetnek, ha a tanintézetekben nem készültek fel a fizetések szétoszt-

tására”. Rámutatott: a kiigazítás még az előző tanévre vonatkozó személyzeti kvóta alapján történt, a 2014/2015-ös iskolai év ugyanis hivatalosan augusztus 31-én ért véget. A korrigálást így szeptemberben ismét el kell végezni az új, a leépítések nyomán létrejövő sarokszámok alapján, vagyis az adatbázisból törölni kell a megszüntetett állásokat, a minisztérium ugyanis az e havi béreket már csak így tudja átutalni. Az oktatási minisztérium korábban nem hagyta jóvá a tanfelügyelőség által a bérekre igényelt összeg kiutalását, mivel a fizetések elosztásáért felelős programban a jóváhagyotthoz képest több alkalmazott szerepelt. A Hargita megyében működő 125 oktatási intézmény közül 89-et érint a megszorító intézkedés.

Nem indult önálló magyar iskola Besztercén

Nem indulhatott önálló magyar iskola az új tanévtől Besztercén, az oktatási minisztérium ugyanis jogi kifogásokat fogalmazott meg a helyi tanács ez irányú határozata ellen, és már nem volt idő orvosolni a hibákat. Décsei Atilla, az RMDSZ Beszterce-Naszód megyei szervezetének elnöke közleményében tájékoztatót, hogy az oktatási minisztérium kifogásokat emelt a besztercei önkormányzat által május 28-án hozott határozat ellen, és többek között a tanintézet tervezett nevével – Hunyadi János Gimnázium – sem értett egyet. Bár Antal Atilla tanácsos a besztercei polgármesteri hivatal jogázaival együttműködve megpróbálta korrigálni a határozat szaktárca által kifogásolt szövegét, a javított változatot az összehívott rendkívüli ülésen kvórum hiányában nem fogadhatta el a testület. Décsei Atilla rámutatott: az iskolahálózatra vonatkozó minisztériumi döntést csupán a tanév kezdetéig, szeptember elsejéig lehetett volna módosítani, így nem maradt idő újabb rendkívüli tanácsülés összehívására. „Nem adjuk fel a harcot. Nem most, amikor nagyon közel állunk, hogy a célunkat elérjük. Az érdekvédelmi szervezet, ahogyan azt eddig is tette, továbbra is kiáll a magyarságért, továbbra is támogatja a magyar fiatalokat és főleg fennmaradásunk egyik alappilléret, a magyar nyelven történő

oktatást. Egy olyan helyzetet próbálunk most orvosolni, amely nem az érdekvédelmi szervezet hatáskörén múlt, de nagy reményeket fűzünk hozzá, hogy létrejön Besztercén az önálló magyar iskola a 2016–2017-es tanévvel kezdődően” – hívta fel a figyelmet Décsei Atilla. Az önálló magyar iskola ügyében tett erőfeszítések folytatását ígérte Antal Atilla besztercei RMDSZ-es tanácsos is. Besztercén az RMDSZ hosszas lobbizásának eredményeként a tanács májusi ülésén bölintott rá arra, hogy önálló magyar iskola alakuljon Hunyadi János Gimnázium néven. A városban jelenleg az Andrei Mureșanu Főgimnáziumban működik magyar tagozat évfolyamonként két-két magyar osztállyal. A megyeszékhelyen hat, Beszterce-Naszód megyében öt százalék a magyarság aránya.

Hargita megyei segítség a szórványnak

Öt Hargita megyei közbirtokosság támogatta faanyaggal a Beszterce-Naszód megyei Somkerék egykori magyar iskolájának felújítását az Összetartozunk program keretében – adta hírül a megyei önkormányzat sajtószolgálat. Borboly Csaba tanácselnök levélben köszönte meg az árvátfalvi, a csíkvacsárcsi, a csíkszentmiklósi és székelyszenntamási közbirtokosság és az ülkei IPA Company Kft. támogatását, illetve a lókodiak pénzbeli segítségét. Az első szállítmány júniusban Csíkszentmiklósról indult útnak. A tanácselnök Felszegi Imre somkeréki református lelkész köszönetét is tolmácsolta, aki tavaly kért támogatást a település egykori magyar nyelvű iskolájának felújításához, melyben a helyi magyar gyerekek taníttatása zajlana. Az épület felújítási tervei elkészültek, anyagkivonat is készült, többek között a felhasználandó faanyagról: 250 darab gerendára, kétféle méretű, 10–10 köbméter deszkára, valamint 800 darab lécre van szükség. Az építőanyag még nem gyűlt össze, továbbra is várják a felajánlásokat. Az Összetartozunk program keretében a Hargita megyei önkormányzat Temes, Beszterce-Naszód és Krassó-Szörény megye, illetve Aranyos- szék szórványmagyságát támogatja.

Maradhat a vásárhelyi Művészeti Gimnázium

Tizenöt évre meghosszabbították a marosvásárhelyi önkormányzat és a Művészeti Gimnáziumnak helyet adó épület tulajdonosa, a római katolikus egyház közötti bérleti szerződést. Peti András alpolgármester elmondta, az önkormányzat fontos döntést hozott, így a neves gimnázium jövője egyelőre biztonságban van. „Legutóbb felmerült a diákok kiköltöztetése a belvárosi épületből. Akkor szóba került a Hangya-épület mint lehetséges oktatási helyszín, amely szerintünk teljesen alkalmatlan” – emlékeztetett. A testület határozattal meghosszabbította az ingatlan bérleti szerződését, ami nemcsak azt jelenti, hogy a következő két évtizedben biztosított az iskola működése, hanem azt is, hogy polgármesteri hivatal közpénzt tud felhasználni a katolikus egyház tulajdonában levő épület felújítására. „A havi csaknem 20 ezer lejes bérleti díjat eddig is megkapta az épület tulajdonosa, a polgármesteri hivatal napirenden van a törlesztésével. Olyan pluszbiztosítékot foglaltunk be a tervzetbe, amely szerint az önkormányzat fél évre előre kifizeti a bérleti díjat, hogy az épület homlokzatát sikerüljön felújíttatnia a katolikus egyháznak, ez is precedensértékű” – fogalmazott az alpolgármester.

Délután is tanulhatnak Sepsiszentgyörgyön

A rászoruló diákok délutáni oktatásának résztámogatását vállalja a sepsiszentgyörgyi önkormányzat. A Gödri Ferenc Általános Iskolában tavaly a második félévben kísérleti jelleggel foglalkoztak délután is a gyerekekkel, a költségek 50 százalékát a svájci HEKS (Evangéliumi Egyházak Segélyszervezete) fedezte, a programot az illyefalvi LAM Alapítvány bonyolította le. A Csíki negyedi iskolából 24 diákot vontak be a programba. Ez a pedagógusok értékelése szerint sikeresnek bizonyult, a gyerekek jó eredményeket értek el, így az új tanévtől kiterjesztik. Ezt közös megegyezéssel idén a Diakónia Alapítvány koordinálja, a svájciak továbbra is biztosítják a költségek felét, a további 50 százalékot pedig az önkormányzat fedezi.